Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 16 (14127) | 1976 оной январиин 21, среда | Сэн 2 мүнгэн.

ХОНИШОД, ШАДАБАРЯА ХАРУУЛАЯЛ!

Түл абаха эгээн харюу... хаһа хонишодой хүрэжэ ерэбэ. За... ...най, Хориин, Улаан-... Бэшүүрэй аймагуу... зарим ажахынуудта тү... хурьгад абтаба.

...жэлдэ республикы... олон мянган хонишод ...жэлгэдөө, түл абалга... муу бэшээр бэлдээ. Хо... шэнэ байранууд олоор ...даа, хуушануудынь за... Үбһэ, тэжээл урда ...ихиһээ бага бэшэ бэ... ...дээ.

Түл абалгын урда тээ ай... бүхэндэ эхэ хонидой ...нуудай байра байдал һайнаар шалгагдаһан, байгаа дутагдалнуудые ...хаха хэмжээнүүд абтаа. ...хүдэлмэри хонеор олон ...гын аймагтал илан... нарин нягтаар ябуу... Эндэ эхэ хонидой ...нуудай түл абалгадаа ...ар бэлдэхэ конкурс ...согдоһон юм. Тэрэнэй ...түрүүн совхоз бүхэн... байгуулагдаһан комисси ...нуудай бэлэдхэлые ...һан. түрүүшүүлые ...лһэн байна. Удаань ...гай комисси отарануу... ябажа, тус бүхэнэйнь ...ые сэгнэһэн байха юм. ...ээрнь эхэ хонидой ота... ...дай ахалагша хонишод ...ржа, урдахи зорилго... тухайгаа хөөрэлдэһэн, дүршэлөө андалдаһан, ...сын дүнгөөр эрхим... вымпел, шан ба... ...гдаһан байна.

...зүб, угаа һайшаалтай ... Юуб гэхэдэ, түл ...даа нарин һайнаар ...л һаа, тэрэнээ амжал... ...аар үнгэргэдэг байна. Түл абахын урда тээ хонишодой отарада ...дэ, газаань үбһэн, һо... зелёнко хүсэд хүрэ... бэлдэгдэнхэй, талха ...анай зүйл асарагдажа, хайрсаг соо хадагалаа... байдаг. Хонидой байра ...ороходо, ханань һайса ...данхай, сагаадагдан... нялха хурьгадые эхэ... суг байлгаха клеткэ... бэлдээтэй. байрынь ...да хохир обоолоотой ...лаха. Мүн тэндэнь хо... ...е тэмдэглэхэ шэрэ, элдэб минеральна бо... ...д, эм дом, загаһанай ...н гэхэ мэтэ обеспогдохо. ...ань түлеэ залһа бэлдээ... байха. Байра соонь бүлеэдхэхэ амһарта та... ...адаг.

Түрүү хонишод шадабари... ...рхэ хүнүүдые хурьга ...р абаха гэжэ оролдо... олон ушарта тэдэнэр ... хурьгадаа абадаг, ... байхадань харууһал... эдеэлүүлдэг заншалтай. ...абалгын үедэ нэмэжэ ...гдэһэн дүршэл бага... хүнүүдые отарынгаа бу... ажалда хэрэглэдэг байха...

...гээл иимэ һайн бэлэдхэл... ...ээр түл абалгаяа хүлеэ... байһан хонишодой бригада... ...уудай дундаһаа Хэжэн... аймагай «50 лет Октяб... совхозой ахалагша хо... ...шон Ц. Б. Цыденовагай ...рынхидые онсо тэмдэглэ... Эдэнэр мүнөө хурьга ...аар түгэс бэлэн болон...

Байгша ондо хурьга олоор, ...наар абаха арга боломжо хаанагүй бии. 822 мянга ...н эхэ хонид, эмэ түлгэд ...жүүлэгдээ. Энэ кампани ...ни болзорто. эмхитэй... ...р үнгэргэгдөө. Олонхи ...рада эхэ хонид һайнаар ...шээн таргалуулагдаһан ...на. Хонишод түрэл пар... ...гаа XXV съездын хүн... ...лдэ дэлгэрһэн социалис ...сөөндэ оролсожо, дээшэ... ...лэгдэһэн уялгануудые ...ад, эршэмтэйгээр ажалла... байнхай.

Теэд шалгалта хээд үзэхэ... олон газарта эхэ хонидой ...ир һула, түл абалгада ...гтэй бүхы юумэн бэл... ...эгүй байһаар. Зарим га... ...та хурьга абаха байрань ...алагдаагүй, үбһэ тэжээл ...эд зөөгдэжэ абтаагүй, ...шадаар хүдэлхэ ...гд бүхыдөө томи... ...оогүй байна. Иимэ ду... ...нууд Сэлэнгын айма... «Эрдэм», XX партсъез... нэрэмжэтэ колхозуудай, ...нгын аймагай Худанай ...озой, Мухар-Шэбэрэй ...гай «Эрдэм», «Одон» ...озуудай зарим отара... ...та үзэгдэнэ.

Түл абалгадаа бэлэдхэл муутайгаар орохо гээшэ тон аюултай. Тиимэһээ эдэ үдэрнүүдтэ колхоз, совхозуудай болон аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай хүтэлбэрилэгшэд, тэндэхи зооветеринарна мэргэжэлтэд эхэ хонидой отара бүхэнэй байдалые наринаар шалгажа үзөөд, бии байгаа дутагдалнуудыень усадхаха талаар бодото туһаламжа хүргэхэ уялгатай. Хурьга абахада хэрэгтэй зарим юумые жэжэ божодо тоолоод, анхарангүй орхижо болохогүй. Гар угааха умывальнигһаа эхилээд, хонишод, хурьгашадай үмдэхэ халаад хүрэтэрөө сүм бэлдэгдэхэ ушартай.

Теэд хурьгадые һайнаар тодожо абаха гээшэ түрүүшын лэ эрилтэ гээшэ ааб даа. Эгээн шухалань — хурьгадаа бүрин һайнаар томо болгохо хэрэгтэй. Үнгэрһэн жэлдэ хэзээ хэзээнэйхиһээ олон — 721 мянга гаран хурьгад абтаһан аад, харууһалга, эдеэлүүлгын хангалтагүй байһан дээрэһээ үбэлдөө, хабартаа абтаһан хурьгадай аяар 17 процентнь гарзалшаһан байна бшуу. Илангаяа олон хурьгад Зэдын, Сэлэнгын, Хяагтын аймагуудта хороһон байна.

Үнгэрһэн жэлэйнгээ энэ алдуу эндүүе дабтахагүйн тула абтаһан хурьгадаа гарзада оруулангүй түлжүүлхэ хэрэгтэ онсо анхарал хандуулагдаха зэргэтэй. Нэн түрүүн хонидоо һүтэйгөөр түрүүлхын, шэрхи тобир хурьгадые абахын тула хээли ехэтэй болоод байһан хонидоо нарин һайнаар харууһалха, түрүү ажахынуудай жэшээгээр хонидой хурьгалхаһаа һара урид, хурьгалһан хойноньһарын туршада тэжээлдэнь ногооной гурил нэмэлсэхэ, ногоон шэлбүүһэ үгэлсэхэ тон шухала. Илангаяа байгша ондо гүрэнһөө холимол тэжээл (комбикормо) абтахагүй, ажахынууд өөһэдтөө бии байһан таряа талханай зүйл хэрэглэхэ болоно. Теэд энэмнай холимол тэжээлдэ орбол, элдэб бодосуудаар дутамаг байна ха юм. Тиимэһээ тээрмэдэгдэһэн талхандаа ногооной гурил, микро-макро бодосуудые нэмэлсэжэ үгэхэ эрилтэ табигдана.

Хоёрдохёор, түл абалгын үедэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, зооветеринарна мэргэжэлтэд дүршэл багатай хонишодой бригадануудта онсо анхаралаа табижа, али болохоор тэдэндэ туһалха болоно. Илангаяа дүршэл шадабаритай, ажалша бэрхэ хүнүүдые тэндэ хурьгашадаар эльгээхэ, хони хурьгадые зүбөөр эдеэлүүлхэ, харууһалха талаар зүбшэл заабари үгэхэ, хэрэгтэй юумэээр хангаха ушартай.

Эхир хурьгадые, һү багатай хонидой хурьгадые эдеэлүүлхэ искусственна һү, обеосой гурилаар хэһэн кисель, мүн хурьгадта шухала хэрэгтэй минеральна бодосуудаар, загаһанай тоһо гэхэ мэтээр хангаха уялгатай.

Колхоз, совхозуудай ветеринарна хүдэлмэрилэгшэд хурьгадые элдэб үбшэнгһөө һэргылхэ, үбшэлһэн малые саг соонь аргалха талаар бүхы хэмжээнүүдые наринаар бэелүүлхэ зэргэтэй. Энэ талаар аймгүйсэдкомуудай хүдөө ажахын управленинүүдэй, республикын Хүдөө ажахын министерство болон трестнүүдэй ахамад ветеринарна врачнууд шанга хиналта, эрилтэ тэдэнэртэ табиха жэшээтэй.

Аймагай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд тэндэхи партийна, профсоюзай болон комсомолой организацинууд хонишодой дунда социалис мүрысөө оролдосотойгоор эмхидхэхэ, түрүү хонишодой дүршэлые бүгэдын шадабари болгохо, гээгдэжэ ябаһан хонишодые шефтээ абажа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гаргаха үүсхэлые үргэнөөр дэмжэхэ болоно. Тиигэжэ түрэл партиингаа XXV съездые ажалай шэнэ амжалтаар угтаха, хурьга абаха, түлжүүлхэ түсэб, социалис уялгануудаа бүрин дүүргэхэ гээшэ республикын бүхы хонишодой мүнөөдэрэй дайшалхы хэрэг мүн.

И. ВОРОБЬЕВ,
КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын таһагые даагшын орлогшо.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР И. В. АНИСИМОВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, олон жэлэй туршада һайнаар ажаллаһанайнь түлөө Улаан-Үдын Ажалай Улаан Тугай ордентой авиационно заводой директорэй орлогшо Иван Васильевич **Анисимовые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1976 оной январиин 20.

Абтадаг бүхы ороохо таряанай жэлэйнь дунда аэргын хэмжээе 215—220 миллион тоннодо хүргэхэ.

(Партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектһээ).



УРАЛАН НАРИЖУУЛГЫН АШААР

Тимлюйн цементын заводой уралан нарижуулагшад ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, гараар хэгдэдэг элдэб хүдэлмэри оньһожоруулха, бии байгаа түхеэрэлгэнүүд болон станогуудаа саашадань һайжаруулха талаар юһэдэхи табан жэл соо ехэ юумэ хээ. Энэ үе соо уралан нарижуулагшадай дунда үргэн дэлисэтэй социалис мүрысөөн эмхидхэгдэжэ, амжалта туйлагдаһан байна.

Үнгэрһэн табан жэл соо хамта дээрээ 6 зуугаад уралан нарижуулгын дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 371 мянган түхэригэй мүнгэ зөөри алмаха арга боломжо олгоо. ВОИР-ой совет болон профсоюзай завком энэ хүдэлмэриие сугтаа ябуулжа, аша үрынь иимэ ехэ байһандань горитойгоор нүлөөлһэн байна.

Горно цехэй (начальнигынь коммунист П. Т. Елезов, уралан нарижуулгын хэрэгэй түлөө харюусалгатай инженерынь А. И. Кузнецов) уралан нарижуулагшад тус мүрысөөндэ эрхимлэжэ, Хүндэлэлэй грамотада, мүнгэн шанда хүртэбэ. Табан жэлэй турша соо эндэ уралан нарижуулгын 40 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 100 мянгаад түхэригэй мүнгэ, зөөри алмаха арга боломжо олгоһон юм.

Коммунист Р. Ф. Охотинагай толгойлдог электроцехэй коллектив хоёрдохи һуурида гараа. Эндэ хамта дээрээ 94 дурадхал үйлэдбэридэ хэрэглэгдээ. Тиихэдээ 50 мянга гаран түхэригэй зөөри алмагдаһан юм.

Электроцехэй слесарь-заһабарилагша В. В. Богданов, цементдэ ородог зүйлнүүдые буталан бэлэдхэдэг цехэй слесарь Ф. Н. Кузнецов, тус цехэй начальник В. Я. Котляр, галдалгын цехэй механик Е. Н. Нечаев, механическа цехэй слесарь П. Н. Белоногов гэгшэд уралан нарижуулагшадай дунда онсо шалгаржа, Хүндэлэлэй грамотануудта, мүнгэн шанда хүртөө.

Арбадахи табан жэлдэ уралан нарижуулгын хэрэг бүри ехэ удха шанартай болохо юм. Юуб гэхэдэ, энэ хугасаа соо продукциин шанарта онсо анхарал хандуулагдаха байна. Партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проект соо «Ажалшадай зохёохы эдэбхиие, шэнэ юумэ үүсхэлгые, ухаалан зохёогшод болон уралан нарижуулагшадай хүдэлөөе али болохоор хүгжөөхэ. Научно-техническэ бүлгэмүүдэй хүдэлмэриие һайжаруулха» гээд бэшээтэй. Тиимэһээ заводой уралан нарижуулагшад бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн, партиин хараалһан түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулхые оролдохо байна.

С. БОГУСЛАВСКИЙ,
аймаган газетын хүдэлмэрилэгшэ.
Кабанскын аймаг.

АРГА БОЛОМЖОЁО ЭЛИРҮҮЛНЭБДИ

Улаан-Үдэ шадархи Сотниковой комбинат ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангаха талаар ехэ ажал хэжэ байдаг.

Мянда гутал хубсаһан оёгдохоһоо гадна, хуушан хубсаһан заһагдана. Радиоприемник болон телевизорнүүд, холодильник болон хубсаһа угаадаг машинанууд заһабарилагдана. Мүн эндэ фотографи, парикмахерска хүдэлдэг.

Комбинадай коллектив хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха талаар үнгэрэгшэ табан жэлэй туршада эршэтэй һайнаар ажаллажа, түсэбтэ даабаря 102,7 процент дүүргээ. 1975 оной даабари мүн лэ саг соогоо дүүргэгдээ.

Шэнэ табан жэлэй туршада хүн зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха талаар бүри ехэ, харюусалгатай зорилго табигданхай. Табан жэлэй туршада хэхэ ажалнай 43 процентээр, байгша ондо 17 процентээр дээшэлхэ болоно. Энэ харюусалгатай зорилго шиидхэхын тула манай коллективэй үмэнэ ехэ зорилго табигдана.

Партиин XXV съездэдэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектые коллектив соогоо зүбшэн хэлсээд, ямар аргаар үйлэдбэрээ үргэдхэхэб, ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхэб гэһэн хараа түсэбүүдые зохёожо, арга боломжонуудаа элирүүлжэ байнабди.

П. ГАВРИЛОВ,
ажаһуудалай эрилтэ хангадаг Сотниковой комбинадай директор.



Ц. Цыренжаповай буулгаһан энэ фото-зураг дээрэ ...ангарайн аймагай Эрхирэгэй колхозой түрүү һаалишан Долгоржаб Буянтуевна Дабаевае харанат. Энэ нүхэрнай оройдоол гурбадахи жэлээ һаалишанаар ажаллажа байбашье, 1975 ондо үнеэн бүриһөө 2390 килограмм һү һааха шалгарһан байна. Мүнөө Долгоржаб Дабаевна партиин XXV съездэдэ зорюулһан уялгаа сүм дүүргэхээр эрмэлзэн ажаллана.

СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮН

ХОРИ — **ХЭЖЭНГЭ**

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ҮЙЛЭДБЭРИИН 1975 ОНОЙ, ЮҺЭДЭХИ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБЭЙ ДҮҮРГЭЛТЭ

	Хориин аймаг	Хэжэнгын аймаг
Хүдөө ажахын продуктнуудые гүрэндэ худалдаха 9-дэхи табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ (проц.):		
Орооһо таряан	40,1	50
хартаабха	81	81
овощ	61,8	54
мяхан	100,3	101,1
һүн	105,4	101,0
нооһон	99,6	100,1
үндэгэн	119,7	61,4
Энэ талаар 1975 оной түсэбэй дүүргэлтэ (проц.):		
Орооһо таряан	91	101
хартаабха	103	66
овощ	117	46
мяхан	107	04
һүн	103	00
нооһон	110	99,4
үндэгэн	100,1	—
1975 ондо гектар бүриһөө дунда зэргээр абтаһан ургаса (цент):		
орооһо таряан	9,5	9,0
хартаабха	44	17
Намарай паар (проц.)	103	83
Үрэһэ хаалга (проц.):		
орооһо таряанай	95	102
хартаабхын	—	6
Тэжээл бэлэдхэлгэ (проц.):		
үбһэн	67	68
сенаж	56	50
корнеплод	44	11
силос	61	57
ногооной гурил	50	32
набшаһата тэжээл	16	49
Трактор бүхэнөөр хэгдэһэн хүдэлмэри		
(эталонно гектараар)	1352	808
Мал ажал		
Үнеэн бүриһөө һаагдаһан һүн (кг)	1657	1536
Хонин бүриһөө абтаһан нооһон (кг)	2,8	2,7
Эхэ малай 100 толгой бүриһөө түлжүүлэгдэһэниинь:		
тугал	64	60
хурьган	63	58
поршоонхо	—	942
Малай тоо олошоруулха түсэбэй дүүргэлтэ (проц.):		
үхэр	99,0	97
Тэрэ тоодо үнеэд	99	98
хонид	100,3	100,1
адуу морид	97	92
Худалдагдаһан малай тус бүриин шэгнүүр дунда зэргээр (кг.):		
үхэр	312	280
гахай	144	128
хонин	36	32

Адууһа мал олоор үсхэбэрилдэг эдэ хүршэ аймагууд хоорондоо мүрысэдэг, бэе бэедээ ябалсадаг, дүй дүршэлөө халан абалсадаг болоо байнхай. Эдэ аймагуудай социалис мүрысөөнэй 1975 оной, юһэдэхи табан жэлэй гол дүнгүүдые гаргахада, Хориин аймагай ажалшад бүлюу һайнаар хүдэлжэ, олонхи дүнгүүдээрээ илажа гараа. Мүн энэ аймаг мал ажалай талаар республика дотор дэлгэрһэн мүрысөөндэ 1975 оной дүрбэдэхи кварталай дүнгөөр эрхимлэжэ, КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй, облсовпроф болон ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын Улаан туг, нэгэдэхи мүнгэн шан абаһан байна.

Хориин аймаг табан жэлэй түсэбһөө үлүү 37 тонно мяха, 1034 тонно һү, 1678 мянган үндэгэ гүрэндөө тушаагаа. Зүгөөр 101 центнер нооһо энэ түсэбһөө бага оруулаа. Хэжэнгын аймаг табан жэлэй түсэбһөө 139 тонно мяха, 227 тонно һү, 13 центнер нооһо үлүү оруулаад, 22 мянган үндэгэ дутуу тушааһан байна.

Хэрбээ мяха, һү абалгыень урдахи табан жэлэй дунда зэргынхитэй сасуулаа һаа, Хориин аймаг: мяха—4 процентээр, һү—7,7 процентээр. Хэжэнгын аймаг: мяха—15, һү—11,9 процентээр дээшэлүүлһэн байна.

Һүүлэй жэлнүүдтэ эдэ аймагуудта ургаса багатай сабшалан үндэһөөрнь һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдадаг болоо. Гансахан 1975 ондо Хэжэнгын аймагта 1105 гектар, Хоридо—1070 гектар сабшалан үндэһөөрөө һайжаруулагдажа, тэндэ олон жэлэй ногоон таригдаа. Жэл бүри тарялан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ ехээр гаргагдадаг болонхой. Нёдондо энэ түсэбөө Хэжэнгын аймагай ажахынууд 175 процент, Хориин—161 процент дүүргэжэ шадаа.

Тиигэбэшье мүрысэгшэ аймагай ажахынуудта ниитынгээ адууһа мал тэжээлээр хангаха хэрэг шиидхэгдээгүй байһаар. Илангаяа силосэй ургамалнуудые, корнеплодуудые, горох һайнаар ургуулжа биранагүй. Энэ талаар шэнэ табан жэлдэ ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ болоно.

Һайн үндэһэ һуури байгуулагдаа

Промышленностиин 1975 оной хүдэлмэриин зарим үрэ дүнгүүд

Республикымнай промышленность продукци гаргаха, худалдаха 1975 оной түсэбые 102 процент дүүргэһэн байна. 1974 онойхитой сасуулхада продукци худалдалгын хэмжээн 6 процентээр дээшэлээ.

Промышленностиин, транспортын, барилгын организацинуудай хүдэлмэрилэгшэд 1975 ондо абаһан социалис уялгануудаа хэр зэргэ дүүргэбэб гэжэ хараад үзэе. Республикымнай хүдэлмэришэн анги КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгада харюу болгон, арадай ажахые хүгжөөхэ 1975 оной гүрэнэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэн байгаа. Бага гаргашатайгаар һайн шанартай продукци ехээр гаргаха гэһэн уряатайгаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй үедэ һайн үрэ дүн туйлагдаа гэжэ хэлэхээр. Жэлэй түсэбһөө гадуур 28,6 миллион түхэригэй промышленна продукци худалдагдаһан байна. Энэнь социалис уялгаар хараалагдаһанһаа 13,6 миллион түхэригөөр үлүү болоно.

Промышленна гол зүйлэй продукци бүтээн гаргаха, худалдаха даабари үлүүлэн дүүргэгдээ. Жэшээлхэдэ, түсэбһөө гадуур 51 мянган тонно шулуу нүүрһэ худалдаха гэжэ хараалагдаһан байбал, 57 мянган тонно худалдагдаа. 40 мянган дүрбэлжэн метрэй орондо 166 мянган дүрбэлжэн метр сонхын шэл үйлэдбэрилэгдэһэн, худалдагдаһан байна. Түсэбһөө гадуур цемент, шифер үйлэдбэрилхэ, худалдаха, сэмбэ бүд нэхэн гаргаха, ноохо сэбэрлэн угааха, мүн бусад зарим продукци худалдаха уялга үлүүлэн дүүргэгдээ.

Нёдондо жэлэй социалис уялганууд ямар аргаар үлүүлэн дүүргэгдээб гэхэдэ, хаа хаанагүй үргэн далайсатайгаар дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй үедэ шэнэ онол арга, түрүү дүй дүршэл үргэнөөр хэрэглэгдээ, шэнэ техникэ, түрүү технологи үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдээ. Олонхи предприятинуудай үйлэдбэри шэнээр зэбсэгжүүлэгдэжэ, оньһожоруулагдажа байгаа. Мүрысөөндэ оролсоһон коллективүүд, хүдэлмэришэд арга боломжонуудаа хэрэглэхые оролдон, ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлһэн байна. Тиигэжэ түсэбһөө гадуур бүтээн гаргагдаһан бүхы продукциин 80 гаран процентнь ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар абтаа.

Хэрбээ зарим предприяти жэлэй эхиндэ гээгдэжэ ябаһан һаа, һүүлэй хэдэн һарын туршада гээгдэлээ усадхажа шадаа. Түсэбөө дүүргээгүй предприятинуудай тоо нилээд үсөөрһэн байна. Гэбэшье зарим предприяти гээгдэлһээ гараагүй. Жэшээлхэдэ, Гусиноозерско шахта, үйлэдбэриин «Забайкаллес» нэгэдэлэй Хүрбын, Клюевскэ, Ардасанай, Худанай леспромхозууд, «Бурятстройматериалы» нэгэдэл, үшөө хэдэн жэжэ предприятинууд нёдондо жэлэй түсэб дүүргээгүй байна.

Эдэ предприятинуудай гэмээр 7 миллионһоо дээшэ түхэригэй промышленна продукци арадай ажахыда дутуу үгтөө. Барилгада шухала хэрэгтэй хирпиисэ галдан гаргаха түсэб дүүргэгдээгүй. Энэ ушарһаа 20,5 миллион хирпиисэ барилгын талмайнуудта үгтөөгүй байна. Арад зоной үргэн хэрэглэлэй зарим зүйлнүүдые гаргаха, эдеэ хоолой зүйлнүүдые буйлуулха даабари дүүргэгдээгүй үлэшоо. Мебель хэхэ, гадар, дотор трикотаж хубсаһа нэхэн оёхо, арһан гутал оёхо, үрэ жэмэсэй консервэ, макарон хэхэ түсэб дүүргэгдээгүй.

Хамта дээрэнь абажа харахада, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэб үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна. Харин технико-экономическа талааараа ехэ шухала энэ даабари дүүргээгүй предприятинуудай тоо үшөө олон байһаар. Хүдэлжэ байгаа бүхы предприятинуудай 52-ынь гэхэ гү, али 26 процентнь энэ даабаря дүүргээгүй. Продукци бүтээн гаргаха, худалдаха түсэбөө дүүргээгүй дээрэ дурдагдаһан предприятинууд, мүн эдеэ хоолой, ажаһуудалай эрилтэ хангадаг министерствэнүүдэй хэдэн предприяти энэ шухала даабаря дүүргээгүй байна.

Барилгын олонхи организацинууд урдын жэлнүүдэй гээгдэлые нёдондо усадхажа шадаагүй. Буряадай барилгын управлени барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ жэлэй түсэбые оройдоо 78 процентдэ хүргэһэн байна. Мүн барилгын нүгөөдэ томо организацинууд болохо «Бурятцелинстрой» трест, Гусиноозерско ГРЭС-эй барилгын управлени гээгдэлдэ оронхой. Иимэ байдалай гол шалтагаан юуб гэхэдэ, ажалай эмхидхэл һула, арга боломжонууд хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй.

Шэнэ табан жэлэй түсэбые дүүргэхын, үлүүлэн дүүргэхын тула нёдондо жэлэй хүдэлмэриин дутагдалнуудые усадхаха шухала. Гүрэнэй түсэбые дүүргэхэ бүхы арга боломжо коллектив бүхэндэ бии. Тэдэнээ элирүүлэн хэрэглэхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулха эрилтэ шангаар табигдаха ёһотой болоно. Табан жэлэй түрүүшын һараһаа түсэбөө дүүргэхын тула социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, хүдэлмэришэдэй эдэбхи үүсхэл хүгжөөн бадаруулжа, гүрэнэй түсэб ба социалис уялгануудаа дүүргэхэ хэрэгтэ зорюулха шухала.

Республикымнай промышленность бүхы дээрээ юһэдэхи табан жэлэй һүүлшын жэлдэ һайнаар ажаллажа гараа. Энээнэй ашаар гүрэнэй түсэб, социалис уялганууд үлүүлэн дүүргэгдэһэн байна. Шэнэ табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэбые амжалтагайгаар дүүргэхэ һайн үндэһэ һуури байгуулагдаа. Тэрэнээ хэрэглэн ажаллаха, амжалтаяа арьбадхаха, дутуу дутагдал удаа дары усадхаха шухала байһые үнгэрһэн жэлэй хүдэлмэриин зарим үрэ дүнгүүд элишэлнэ.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

ВСМ-эй ПРЕЗИДИУМЭЙ БЮРО ХҮДЭЛМЭРЕЭ ДҮҮРГЭБЭ

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй президиумэй бюрогой онсо яаралгай заседани эндэ хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Энээндэ 38 ороной, тэрэ тоодо Анголын Арадай Республикын делегацинууд хабаадаа.

Заседани дээрэ үгэ хэлэһэн Анголын Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Жозе Дуарду Душ Сантуш өөрынгөө орон доторхи мүнөөнэй байдал тухай хөөрөөд, Анголын Арадай Республикада туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлжэ байһанайнь түлөө Советскэ Союзда, Кубада, бусад социалис оронуудта, дэлхэйн бүхы түрүү хүсэнүүдтэ арадайнгаа, правительствынгаа үмэнэһөө баяр баясхалан хүргэбэ.

Заседанида хабаадагшад зэбсэгүүдые наралтайгаар түхеэрхэ ябадал болюулха, буу зэбсэгүүдые хуряаха гэһэн Стокгольмын шэнэ уряа дэмжэхэ эб найрамдалта, түрүү үзэл бодолтой бүхы хүсэнүүдэй үргэн ехэ кампани эмхидхэхэ гэбэ.

Энэ кампаниин амжалта хангаха тодорхой хэмжээ ябуулгануудые заседани хараалаа. Зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрхэ ябадал болюулха ба буу зэбсэгүүдые хуряаха урла гаргаһан уласхоорондын энэ ехэ хуралдаан шухала үүргэ дүүргэхэ гээд тоологдоно. Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй бүхэдэлхэйн конгрессэй ябуулга хэжэ үргэлжэлхэ, холбоо бэелүүлхэ уласхоорондын соведэй бэлдэжэ байгаа хуралдаан 1976 оной хабар Англида болохо юм.

ПАРТИИН ТҮСЭБ — *арадай хэрэг*

НАУЧНО-ТЕХНИЧЕСКЭ ДЭБЖЭЛТЭ УЛАМ ХУРДАДХАН...

Партиин XXV съездэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектые манай локомотив-вагон заһабарилгын заводой коллектив халуунаар дэмжэнэ, ехэ анхаралтайгаар зүбшэн хэлсэжэ байна.

Тиихэтээ хамта олон мянган хүдэлмэрилэгшэдтэй заводой коллектив үнгэрһэн юһэдэхи табан жэлэй хүдэлмэриин үрэ дүнгүүдые согсолон шэнжэлнэ, арбадахи табан жэлэй түсэбэй проект соо үйлэдбэриин коллективүүдэй үмэнэ табигдаһан зорилгонуудые яажа дүүргэхэ, ямар шэнэ хэмжээ ябуулгануудые хараалха, бэелүүлхэ арга боломжотой байһан тушаагаа ехэ хөөрэлдөө дэлгэнэ. Арбадахи табан жэлые ехэ ашаг үрэ туйлаха, эрхим шанар хангаха табан жэл болгохо гэһэн зорилго табигдаа.

Зүгөөр нийтын үйлэдбэриин ашаг үрые бүри дээшэлүүлхэ зорилго хадаа имагтал научно-техническэ дэбжэлтые улам хурдадхаһанай аша туһаар туйлагдаха зэргэтэй гэһэн заабари КПСС-эй ЦК-гай проект дотор үгтэнхэй. Энэ ехэ, орёо зорилгые бэелүүлхэ хэрэгтэмнай юһэдэхи, табан жэлэй туршада байгуулжа шадаһан техническэ үндэһэ һуури шиндхэхы үүргэ дүүргэхэ байна.

1971—1975 онуудай туршада коллективэй техническэ болон социальна хүгжэлтэ хангаха холын хараата түсэб манай заводто түрүүшынхеэ зохёогдожо, хуулита ёһоор баталагдажа хүсэндөө ороһон бэлэй. Тэрэнэйл үндэһөөр үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ жэл бүхэнэй түсэб табигдадаг, заводой партийна комитедэй заседани дээрэ баталагдадаг гурим тогтонижонхой гээшэ.

Юһэдэхи табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан бүтээн гаргагдаха продукциин номенклатурын хубилгагдаһанһаа боложо, 1973 онһоо манай завод угаа хүндэ байдалда ороһон бэлэй. Тингэбэшье хүдэлмэри ехэтэй машина бүтээлгын шэнэ продукци гаргадаг болохо арга боломжо түргэн зуура байгуулһан, технико-экономическа хэдэ хэдэн орёо зорилгонууд шиидхэгдэһэн гээшэ.

Тиигэжэ манай коллектив бүтээһэн продукци худалдаха табан жэлэй гүрэнэй түсэб 12 үдэрөөр урид дүүргэһэн байна. Түсэбһөө үлүүлэн 1,7 миллион түхэригэй товарна продукци үйлэдбэрилэгдөө. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ табан жэлэй даабари үнгэрһэн жэлэй декабриин 1-дэ дүүргэгдээ һэн. Энэ үедэ арадай үргэн хэрэгсэлэй эд бараа бүтээн гаргалга урда табан жэлэйхитэй сасуулбал, хоёр дахин ургаһан байха юм. Гадна хүдөө ажахын, республикын олон предприятинуудай захилаар 9 миллион гаран түхэригэй элдэб зүйлнүүдые хэжэ, хэрэгсэлыень хангаһан байнабди.

Эдэ бүгэдэ амжалтанууд, үйлэдбэриин ашаг үрын дээшэлһэн, продукциин шанарай һайжарһан ушар техническэ дэбжэлтые хурдадхаһанай ашаар туйлагдаа гэжэ хэлэхэ дүүрэн эрхэтэйбди. Заводой техническэ болон социальна хүгжэлтын холын хараата түсэб бэелүүлэн, табан жэлэй хугасаада оньһожоруулагдаһан поточно 17 линии, комплексноор оньһожоруулагдаһан 15 участок, нэгэ автомат линии үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэн байна. Сүм оньһожоруулагдамал модоной завод ашаглалгада оруулагдахань. Вулад шудхалгын цехые шэнэдхэн хубилгаха хүдэлмэри дүүрээ һэн.

Механическа цех шэнээр баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Энэмнай завод сооохи завод гээшэ. Түмэр замай али бүхы локомотив болон вагонуудай элдэб янзын запасной частьнуудые гаргаха цех болоно. Эндэ жэл соо 6 миллион түхэригэй продукци гаргагдажа байха юм.

Юһэдэхи табан жэлэй туршада заводой техническэ хүгжэлтын комплексно түсэб һайнаар дүүргэһэнэй зэргээр үйлэдбэриин хүдэлмэриин 44 процентнь автомат болон оньһон аргаар бүтэнэ, бүхы хүдэлмэришэдэй 79 процентнь (табан жэлэй эхиндэ 67 шахуу процент байһан) имагтал оньһон түхеэрэлгэнүүдэй хүсөөр ажал хэнэ.

Гадна үнгэрһэн табан жэлэй туршада үйлэдбэри хүтэлбэрилхэ хэрэг гуримшуулха, улам һайжаруулха зорилгоор хэдэн олон хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлээбди. Автомадай хүсөөр үйлэдбэри хүтэлбэрилгын системэ нэбтэрүүлэгдэжэ байна. «Минск-32» гэжэ электрын хүсөөр тоо бодолгын хоёр машина ашаглагдана. Манай заводто автомат аргаар үйлэдбэри хүтэлбэрилгын гаһаг, мүн мэдээсэлэй ба тоололгын центр байгуулагданхай. Энэ центр хадаа материально-техническэ хангалгын, бухгалтериин тоо бүридхэлэй, үйлэдбэридэ бэлдэлгын болон бусад хэдэн һалбариин тоололгын орёо асуудалнуудые шиидхэхэ шадабаритай юм.

Техническэ дэбжэлтын шухала асуудалнууд хадаа инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдэй, жиирэй хүдэлмэришэдэй оюун бэлигэй, ухаан бодолой, творческо эсэшэ сусашагүй ажалай ашаар лэ туйлагдана гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. 1974 оной декабрь һараһаа эхилжэ, мэргэжэлтэдэй творческо эдэбхиие, тэдэнэй оруулһан хубитые элирхэйлэн мэдэжэ байхын тула гэмдэглэл хэжэ байха тусгаар паспорт бии болгогдоо һэн.

Мүнөө заводоймнай 700 гаран инженер болон техникүүд иимэ паспорттай, эдэбхитэй хүдэлмэри ябуулжа байнхай. Инженернүүд Г. П. Лузанов, Ю. Ф. Иванов, И. И. Табитуев, уралан нарижуулагшад слесарь Н. Ф. Карпухин, гагнууршан Г. С. Усольцев, токарь И. С. Зеленский болон бусадай творческо ехэ хүдэлмэриие онсо магтамаар. Эдэл бэрхэшүүлэй, эдэбхитэдэй оюун бэлигтэнэй ажал ябуулгын аша туһаар ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлхэ, ажаллахада таатай зохид арга боломжо байгуулха эрхэ байдал тогтоогдоно бшуу.

Ажаллахада таарамжатай һайн байдал хангаха, үйлэдбэриин культура, болбосорол дээшэлүүлхэ, ажалшадай амаралтые, хүдэлмэриһөө сүлөөтэй сагые бэедэнь аша туһатайгаар эмхидхэхэ, энхэ элүүр тушаань анхарал хандуулха талаар манай предприятида ехэ хүдэлмэри хэгдэдэг, хэгдэхэ зэргэтэйшье. Хүдэлмэришэдэй ажалладаг газарта һайн байдал тогтоохо, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ арга боломжо хангаха хэрэгтэ юһэдэхи табан жэлэй үедэ алар миллион түхэригһөө үлүү ехэ мүнгэн гаргашалагдаа бшуу.

Жэл бүхэндэ вентиляциин 25—30 шэнэ түхеэрэлгэнүүд заводто тодхогдоно, дулаасуулгын системэ, электрын гэрэл шэнэдхэгдэнэ. Заводой хүдэлмэришэдэй арталуулдаг, амардаг газарнууд жэл бүри үргэдхэгдэнэ. «Горячинск» курортын дэргэдэ байжа, эмшэлүүлхэ 25 һууритай байшан, Котокель нуурай эрьедэ амаралтын 3 байшан, Байгал далайн эрьедэ загаһашадай гэр баригдаһан байна. БурАССР-эй 25 жэлэй нэрэмжэтэ стадион шэнэдхэн заһабарилагдаа. Заводой оршом соо ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын комбинадай байшан, тамаралгын бассейн баригдажа эхилээд байна.

Мүнөө манай заводой коллектив КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө ажалай вахтада жагсанхай. Энэ ажалай ехэ урилдаанда локомотиво-колесно, электро-вагонно, шэрэм шудхалгын, эдэ шудхалгын цехүүд түрүүлжэ ябана. 1.500 гаран хүн юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэбтэ даабари болзорһоонь холо урид дүүргээ һэн. Хүдэлмэришэн хүнэй мэргэжэл шадабариин, оюун бэлигэй, эдэбхиин улам урган бадаржа байһые, харюусалгынь хэмгүй дээшэлжэ байһые эдэ үсөөхэн жэшээнүүд гэршэлнэ.

Заводоймнай түрүү коллективүүд олониитын социалис мүрысөө үүсхэхэтээ хамта 1976 оной — арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түрүүшынь кварталда бэелүүлхээр абаһан социалис уялгаяа КПСС-эй XV съездын нээгдэхэ үдэр дүүргээд байха гэһэн гүн сэдьхэлэй эрмэлзэлтэй.

Партиин XXV съездэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан проект соо табигдаһан эрилтэтэй зохилдуулан, 1976—1980 онуудай туршада заводой коллективэй техническэ болон социальна хүгжэлтэ хангаха холын хараата түсэб зохёонхойбди. Тэрээн дотор предприятияа техническэ талаар улам зэбсэгжүүлхэ зорилго тодорхойлһон олон хэмжээ ябуулганууд оруулагданхай. Тэрэ түсэбэй ёһоор болоходо, оньһожоруулгын ба автоматизациин хэмжээн 26 процент дээшэлхэ болоно. Тиигэжэ дунда зэргээр жэл бүхэндэ 250—300 хүдэлмэришэнэй хүсэн алмагдаха зэргэтэй. Иигэжэ шадабал, хүдэлмэрилэгшэдэй тооее саашадань олошоруулангүй, имагтал ажалай бүтээсэ дээшэлүүлһэнэй ашаар арбадахи табан жэлэй гүрэнэй түсэб болзор соонь дүүргэхэ аргатай болонобди.

КПСС-эй ЦК-гай партиин XXV съездэ зорюулһан проекттэй танилсаад байхадаа, манай заводой коллектив арбадахи табан жэлэй туршада иимэ гол шэглэлтэйгээр хүдэлхэ зорилго табина. Тэрэнь гэбэл, заводой складской ажахын хүдэлмэриин эмхидхэл гуримшуулха, ашаа буулгалга болон тээлгые, мүн бар хүсөөр хэгдэдэг бусад хүдэлмэрине гол түлэб оньһожоруулха, поточно арга дүршэл үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлхэ, үйлэдбэри хүтэлбэрилгые саашадань нарижуулха, бүхы һалбаринуудай бүтээн гаргаһан продукциин шанар улам һайжаруулха, коллективэй социальна хүгжэлтые гүнзэгырүүлхэ асуудалнууд болоно.

Партиин ЦК-гай проектые уншаад, удхатайнь танилсаад байхадаа, нэгэ нимэ асуудалда анхаралаа хандуулмаар гэжэ һанагдана. **Сибириин, Алас-Дурнадахи районой түмэр зам дээрэ, тэрэ тоодо БАМ дээрэ, ашаглагдаха локомотив болон вагонуудые заһабарилдаг гол бааза болохо байһантайнь дашарамдуулан, манай ЛВРЗ-дэ хэгдэхэ бэлэдхэлэй хүдэлмэрине саг соонь дүүргэхэ хэмжээ абахые хүсэхэ байнабди.**

Ц. АЮШЕЕВ.
Улаан-Удын ЛВРЗ-гэй парткомой секретариин орлогшо.



Ц. Цыренжаповай буулгаһан энэ фото-зураг дээрэ ... хар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой түмэршэ ... шуул Л. Иванов, М. Парфенов гэгшэдые харанат... нүхэднай мүнөө хабарай тарилгын техникэ заһаба... да хабаадалсахадаа, үдэрэйнгөө даабари холо үл... амжана.

ФЕРМЭНҮҮДТ[Э] ХИМИ ХЭРЭГЛЭХ[Э]

«1980 ондо хүдөө ажахыда хэрэглэгдэдэг минер[альна] үтэгжүүлгэнүүдые — 115 миллион тоннодо, тэ[жээлэй] химическэ нэмэлтэнүүдые 5 миллион тоннодо хүр[гэхэ]...

(Партиин XXV съездэ зорюулжа, КПСС-э[й ЦК-гай] гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 о[нуудта] хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектһээ).

Үдэр хоногуудай үнгэрхэ бүри мал ажал дээрэ, илангаяа һүнэй ба мяханай үүлтэрэй үхэр малай тэжээлдэ химиин продуктнууд улам үргэнөөр хэрэглэгдэдэг боложо байна гээд эрдэмтэдэй туршалганууд, түрүү дүй дүршэл элирхэйлэн харуулна. Тиимэһээ түсэбтэ юһэдэхи табан жэлдэ тэжээлэй химическэ нэмэлтэнүүдые үйлэдбэрилгэ нилээд үргэдхэгдэһэн байха юм.

— Улам шэмэтэй һайн, белогоор ба шухала нэмэлтэ зүйлнүүдээр баян тэжээл бэлдэхэдэ карбамид ба тэжээлэн фосфадууд туһалха ёһотой, — гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын тэжээлэй, сабшалангай ба бэлшээриин гол управлениин начальник А. И. Ольяшев хөөрэнэ. — Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлэй һүүлбагта манай промышленность фосфор ехэтэй 4 миллион шахуу тонно нэмэлтэ тэжээл үйлэдбэрилжэ гаргадаг болоһон байна. Гэбэшье үшөөл олон ажахы карбамид ба тэжээлэй фосфадуудые хүсэд һайнаар хэрэглэдэг болоогүй байһаар. Теэд эдэ зүйлнүүд колхоз, совхоз бүхэндэ ашаг туһатай байна.

Туршалгануудай, дүй дүршэлэн харуулһанай ёһоор, адууһа малай тэжээлдэ протеинэй дутагдалые зайсуулхын тула карбамид (техническэ мочевинэ) хэрэглэхэдэ, ехэл таарамжатай байна. Нэгэ килограмм карбамид үгэхэдэ, 9—10 килограмм һүн гү, али 2 килограмм мяхан нэмэгдэжэ абтадаг юм.

Тусхай түхеэрэлгэнүүдэй — экструдернүүдэй туһаламжаар холимог тэжээлтэй бамидые холижо ... ашаг үрэ ехэтэй арга... эрдэмтэд зохёогоо. Ии... шинанууд мүнөө хүдөө ... гуудаар бии боложо ... Жэшээнь, Россин Фед... да 256 иимэ түхэлэй ма... хүдэлнэ. Һаяар үшөө ... шина хүдэлгэгдэжэ за... 1976 ондо нэмэлтэ т... үйлэдбэрилгэ 200 ... тоннодо хүргэгдэхэ юм.

Мал ажал дээрэ минер... на бодосуудые хэрэглэл... удха шанартай бо... Фосфороор баян элдэб ... тэ зүйлнүүдые рацио... оруулһанай ашаар, ... абажа болоно. Һүүлэй ... нүүдтэ эдэ зүйлнүүдые ... лэдбэрилгэ хэдэ дахин ... хэгдөө. Мүнөө хим... промышленность иимэ ... тэ зүйлнүүдээр ажахыи... эрилтэ хэрэглэмжэну... бүрин хангаха аргатай ... хой. Эбэртэ бодо малда ... һэн фосфадуудай тонно... иинь 3 тонноһоо үлүү ... залуу малнуудые шахан... галуулхада 900 кил... маар шэгнүүрыень на... байна гэжэ дүй дүршэл ... руулна. Мүн бусадшье ... үрэ бии. Фосфадууд а... малай түлжэлгэдэ һ... нүлөөлдэг байна. ... һүүлдэ тэжээл үлөөн ... гүй хэрэглэхэ арга ол...

Эрдэмтэдэй дурадха... дые ажалдаа амжалтата... хэрэглэдэг ажахынууд ... юм. Эдэнэй дүнгүүд ... баяр түрүүлнэ. Фосфаду... үйлэдбэрилжэ, худа... абалгада, зөөлгэдэ гарп... лагдаһан солхооб бүхэн ... түхэригэй ашаг олзо ... байна.

К. БЕЛОВ,
ТАСС-ай кор[респондент].



«Хүндэлэлэй Тэмдэг» ордентэ коммунист Дугар Бальчинович Галсанов эдир залууһаа Улаан-Удын аймагай Ивалгын ОПХ-да хонишоноор хүдэлнэ. Мүнөө энэ нүхэр юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргээ. Жэшээлхэдэ, 1974 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абаһан, хонин бүхэнһөө 4,5 килограмм нооһо хайшалһан байна. 1975 ондо 125 хурьга, хонин бүхэнһөө 4,7 килограмм нооһо абаһан юм.

Арбадахи табан жэлэй даабарине баһал һайнаар дүүргэхые оролдохобди, — гэжэ Д. Б. Галсанов мэдүүлээ һэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Б. Галсанов. Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

ХОРИИН СОВХОЗДО

ҺҮН ЕХЭЭР ҺААГДАНА

Совхозой һаалишад һү гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб 105 процент бэелүүлээ һэн. Тиихэдэ 1975 оной түсэб 12 процентээр үлүү дүүргэгдэһэн байна.. Эдэнэр мүнөө шэнэ табан жэлэй тоосоогоор дүшэн зургаа шахуу центнер һү гүрэндэ тушаагаа.

Һү һаалга болон тугал абалгаар табан жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн һаалишад Базарова, Цыжипова, Аюшеева гэгшэдгэ совхозой мал ажалай хүдэлмэришэдэй суглаан дээрэ шангууд барюулагдаһан байна.

ХУРЬГА АБАЛГАДА БЭЛЭДХЭЛ

Совхоздо эхэ хонидой отарануудай дунда харюусалгатай хаһа — хурьга абалгын урда тээхи шалгалта үнгэргэгдөө. Тус шалгалта ажахын хонишодой муу бэшээр хурьга абалгада бэлдэһые элирүүлээ. Шалгалтын дүнгүүдээр ахалагша хонишод Ц. Б. Дымбрылов, Х. А. Цырендоржиев гэгшэдэй коллективүүд түрүүлжэ, сэнтэй бэлэгүүдээр шагнагдаа.

Байгша ондо совхозой хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 85 хурьга абажа түлжүүлхээр зоригжонхой. Тиихэдэ нёдондоной аймагай чемпион К. М. Танганов 100-һаа 110 хурьга абаха гэһэн уялгатай.

Совхозой эхэ хонидой отарын ахалагша хонишод Хэжэнгын аймагай Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ совхоз энэ үбэл ошожо ерээ. Эдэнэр дүй дүршэл халан абалсаха талаар хүршэ аймагайнгаа хонишодой ажалтайнь танилсажа, олон тоото асуудалнуудаар хөөрэлдөө хэжэ бусаһан байна.

Манай корр.

ШЭНЭ ЗОРИЛГОНУУД

«Маяк» колхозой коллектив юһэдэхи табан жэлые нилээд амжалтатайгаар түгэсхэһэн юм. Жэшээлхэдэ, ороoho абалга долоон процентээр, овощ—арбан хоёр процентээр, хартаабха—хоёр дахинаар, һү—36 процентээр, мяха—дүшэн процентээр, ноoho хайшалалга 69 процентээр үнгэрһэн табан жэл соо дээшэлүүлэгдээ һэн. Тингэжэ мал болон тараан ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха табан жэлэй түсэб сүм дүүргэгдээ бшуу.

Юһэдэхи табан жэл соо туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхажа, арбадахи табан жэл соошье бүри һайнаар, габшагайгаар хүдэлхэ ёһотой болонобди гэжэ партиин XXV съездэ зорюулжа, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «СССР-эй арадай ажахые 1976—1980 онуудта хүгжөөхэ гол шэглэлнүүдэй» проектые зүбшэн хэлсэхэдээ, тус ажахын малшад, таряашад мэдүүлһэн байна.

Асари ехэ социально-экономическа дэбжэлтын программа гаргаха зуураа, манай парти тэрэниие амжалтатайгаар бэелүүлхэ замуудые эли тодоор харуулаа. Гэхэтэй хамта энэ программые бодото дээрэнь дүүргэхын тулада совет хүн бүхэн хүсэ шадалаа гамнангүй, зохёохы ёһоор, габшагайгаар, эдэбхитэйгээр ажаллаха байһанаа мэдүүлнэ.

Проектдэ харюу болгон, «Маяк» колхозой малшад болон таряашад 1976 ондо бэелүүлхээр хараалагдаһан дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые баталан абаба.

Арбадахи табан жэлэй түрүүшын жэлдэ 77.200 центнер ороoho, 27 мянган центнер хартаабха, 4 мянган центнер овощ, 5 мянган центнер мяха, 18.260 центнер һү, 240 центнер ноoho абаха зорилго колхозниигуудай урда табигдана.

Тиихэдээ арбан найман мянган центнер ороoho, арбан табан мянган центнер хартаабха, 3,5 мянган центнер овощ, 4500 центнер мяха, 15,5 мянган центнер һү, 290 центнер ноoho бэлэдхэлэй пунктнуудта тушааха юм. Гадна КПСС-эй XXV съездын нээгдэтэр 600 центнер мяха, 2750 центнер һү гүрэндэ худалдаад байха гэжэ шиидэнхэй.

1976 ондо ороoхото болон бусад ургамалнуудай ургаса саашадань дээшэлүүлхын тулада агротехническэ горитой хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхэ зорилго таряашадай урда табигдаа.

Жэшээлхэдэ, «бурятская» гэжэ сортын шэнииһэ ургуулдаг талмайе 500 гектараар ехэ болгохо, 700 гектар газарай ороoхото ургамалнуудые буртаг үбһэнһөө химиин аргаар сүлөөлхэ, гурба мянган гектар газарта паар хахалха юм.

Гадна тарилгынгаа бүхы техникые байгша оной февралиин нэгэн болотор, хуряалгынгаа техникые 1976 оной нюлиин арбан табан болотор заһабарилаад байха ёһотой.

Ниитын адууһа малые тэжээлээр хүсэд хангаха зорилгоор 16 мянган центнер үбһэ бэлэдхэхэ, 400 тонно ногоонной гурил татажа гаргаха, найма мянган центнер силос дараха, 3580 центнер таригдамал ногоо сабшажа абаха юм.

Малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ талаар баһал ехэ юумэн хэгдэхэнь. Зоотехническэ хэмжээ ябуулгануудые үргэнөөр бэелүүлһэнэй ашаар үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр 2200 килограммһаа бага бэшэ һү һааха, гүрэндэ тушаагдаха үхэрэй толгой бүхэнэйнь шэгнүүрые 350 килограммда, хониной хиие —40 килограммда, гахайнуудайхиие—90—100 килограммда хүргэхэ болоно.

Малай тоо толгойе олошоруулха талаар баһал горитой хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа. Эдэниие бэелүүлжэ шадабал, 1977 оной январиин нэгэнэй байдалаар 2350 толгой эбэртэ бодо мал (эдэнэй дунда 850 үнеэн), 2150 гахай, 6950 хонин тус ажахыда бии байха зэргэтэй.

1976 ондо горитой барилга хэгдэхэ болоно. 400 үхэр байлгаха оньһожоруулагдамал фермэ, 1200 хонидой байха хоёр хашаа, хоёр квартиратай хоёр гэр, колхозой правлениин шэнэ байшан баригдаха. Гадна Бурнашёводохи һү һаалиин фермые шэнэлэн заһаха, эндэ хартаабха илгадаг пункт барижа дүүргэхэ юм.

Иимэ үндэр уялгануудые абаһан «Маяк» колхозой коллектив аймагайнгаа бусад ажахынуудай ажалшадта хандажа, үүсхэлыемнай дэмжыт гэжэ уряалһан байна. Тиихэдээ КПСС-эй ЦК-гай проектые халуунаар дэмжэжэ байһанаа нэгэн дуугаар мэдүүлбэ.

А. НАГАСЛАЕВ.
Улаан-Үдын аймаг.

АБЫН ЗАХЯАГААР

Зурагаал

Доржи Ринчинович Цыбиковэй колхоздоо автомашинын жолоошоноор хүдэлжэ байтарынь нэгэтэ колхозой түрүүлэгшэ: — «Хонишон болохо гүш?» — гэжэ асууба. Доржи тиихэдэ зайшье, үгышье гээгүй һэн. Зүгөөр һүүлдэнь һайсахан бодожо үзөөд, зүбшөөгөө бэлэй. Тиигэжэ Доржи Ринчинович һамгаяа хонишон болоо юм. Гансатал эхэ хониной отара даажа абаба.

Зүгөөр хонин ажал һайн мэдэхэгүй байхадаа, абын зааһан захяа һанаха баатай болобо. Абань наһа барахынгаа урда тээ иигэжэ хэлэһэн байгаа: «Зай, хүбүүн! үри хүүгэдээ эрдэм номдо һургажа, адуу малаа олоор үдхэжэ ябаарай!» Тэрэ захяаень һанаад, нээрээшье колхозойнгоо олон мянган хони адуулһ, үдхэхэ — миниин уялга болобо гээшэ ха гэжэ Доржи шэбшээ һэн. Тэрэ сагһаа хойшо 7 жэл үнгэрбэ.

Түрүүшын жэлдэ зуун эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абажа түлжүүлээ.

1973 ондо үнинһөө хүлеэһэн хүсэлынь одоошье бэелүүлэгдээ һэн. Зуун хонин бүриһөө 103 хурьга абажа, хонин бүриһөө 4.1 килограмм ноoho хайшалжа, хурьгадайнгаа түд бүриин шэгнүүрые 24 килограммда хүргэжэ тушаагаа бэлэй.

1974 ондо мүн абаһан уялгаяа амжалта ехэтэйгээр дүүргээ. Зуун эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга түлжүүлбэ, хонин бүриһөө 4,2 килограмм ноoho хайшалаад, тушаагдаха үе болотор хурьгадайнгаа түд бүриин шэгнүүрые 24 килограммда хүргэбэ.

1975 ондошье һайн амжалтануудые туйлаа. Үбэлэй янгинама хүйтэн улам шангадана хэбэртэй. Тооһоржо байһан сайбар манан соогуур ойро тойронхи юумэн бүрүүлээр харагдана. Хуудан һалхинһаа хамгаалһан Гүнтын добын үбэртэ хониной байра түхеэрэгдэнхэй.

Тэрэнэй баруун тээ үшөө нэгэ байра харагдана.

— Энэ жэл ута намар болоо. Теэд хабарнэй ямар байха һэм, мэдэгдэнэгүй. Юрэдөө юуншье һаань, хонидоо тобир тарганаар ондо оруулха, нэгэшье хурьга гарзалуулхагүй ёһотойбди, — гэжэ Доржи Ринчинович хөөрэнэ.

Хонидойнь байра соо ороходо дулаан, хуурай хохир дэбдинхэй байна. Мүнөө хүйтэнэй шангадажа байхада хохироо үдэр бүри хотон соонь обоолдог гээшэ ха. Юуб гэхэдэ, хонид хүрэшэһэн хохир дээрэ хэбтэхэдээ даарадаг, ноoһониинь нлагдажа, таһаран гээгдэдэг байна. Үглөөгүүр хонидоо гаргамсаараа дулаан хохирыень обоолоод, үдэшэлэн байрадань оруулхаһаа урид тэрээнээ дахин тараахада һайн байна ха юм.

— Байрымнай хаһаар сэн бун хүрэдэг болобо. Хониднай халуудана гээшэ ха. Энэ сэнхэг һүниндөө хайлана. Тиимэһээ үдэр бүри сэбэрлэнэбди, — гэжэ Сэрэма Дамбаевна нүхэрынь хэлэбэ.

— Саһанай бага байхада, хонидые үдэр бүхэндэ уһалха тон шухала. Бидэшье үдэрэй тэндэ хонидоо заатагүй уһалдаг гээшэбди, — гэжэ нүхэр Цыбиков нэмэбэ.

Доржын хонид барандаа нарибтар ноoһотой юм. Эндэ бэлшээри яһала элбэг, хагдааршье һайн. мүн һолоомоной узуур байраһаань үргэлжэлэн байха юм. Уһалһанай һүүлээр хонидынь Гүнтын добын үбэрөөр дахяад хушууран гараба.

— Мүнөө малайнгаа тоо толгойе олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ талаар парти, правительствынгаа табиһан зорилгонуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын түлөө оролдоно гээшэбди, — гэжэ ахалагша хонишон хөөрэнэ.

Хэнэйшье мэдэһээр, нёдондо бэрхэтэй саг байгаа. Тиигээшье һаань, энэ отарын хонишод нэгэшье толгой гарзалуулангүй, 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, бүрин бүтэн түлжүүлһэн байна. Мүн ноoho абалгааршье эрхимүүдэй нэгэн боложо, хонин бүриһөө 4,2 килограмм ноoho хайшалаа һэн.

Нёдондо ахалагша хонишон Доржи Ринчинович Цыбиков түрүүшүүлэй тоодо оролсожо, аймагай шанда хүртэһэн байна.

Энэ жэлдэ үбһэ, зелёнкоор элбэг байна гээшэ. Мүнөө хонидтоо дабһа, обёос болоод бусад тэжээл багахаааршье һаань, үгэжэ байнхай. Түл абажа эхилхэлээр зарим хонид хурьгаяа голохо, хурьгад эхэеэ хүхэжэ үгэхэгүй ушарнууд тохёолдодог гээшэ. Энэ ушарта дэлэнгыень тойруулжа ноoһыень хайшалха, дэлэндэнь массаж хэхэ, хурьгадта уулгаха һү бэлдэхэ болон бусад хэмжээнүүд абтадаг байна.

Үрэжүүлгын хүдэлмэри хонин ажалай халуун хаһа гээшэ. Энээн тушаа ахалагша хонишон нүхэр Цыбиков иимэ сасуулга хэнэ. Хэрбээ таряашан элдүүрилэгдэһэн газартаа агрономическа заабаринуудые һайнаар хэрэглэн һайн шанартай үрэһэ таряаһаа, баян ургаса хуряадаг ха юм. Тэрээндэл адли хонишоной зоотехническэ заабаринуудые хүсэд хэрэглэн, үрэжүүлгынгээ хүдэлмэри һайнаар үнгэргөө һаа, баһал баян түл абтаха жэшээтэй. Тиимэһээ хонишон бүхэн энэ хүдэлмэридэ нарин нягтаар, харюусалга ехэтэйгээр хандаха ёһотой. Нүхэр Цыбиков энэ хүдэлмэриеэ хүн бүхэндэ найдадаггүй. Үрэжүүлгынгээ хүдэлмэрине гол түлэб өөрөө үнгэргэдэг байна.

Эдэнэр үрэжүүлгэеэ октябрь һарада үнгэргөөд, март, апрель һаранудта түл абана. Энэ үедэ дулааржа эхилдэг, тиимэһээ нарай хурьгадые газаа гаргахань аюултай бэшэ. Тэдэнь сэбэр агаарта түргэнөөр томо болодог ха юм.

Доржи Ринчинович баян түл абахын түлөө бүхы хүсэ шадалаа гарган хүдэлнэ. Энэнь түрүү хонишоной партиин XXV съездын хүндэлэлдэ зорюулһан ехэхэн бэлэг болоно гээшэ.

Ц. САГАЛЕЕВ.
«Коммунизм» колхозой 2-дохи отделениин партбюрогой гэшүүн.
Зэдэ.



БАШКИРАЙ АССР[-эй] «Уфимкабель» заводой коллектив Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэй продукци бүт[ээн] гаргаха талаар респуб[ликын] ... промышленность ... үндэр амжалтанууд туйлаба.

Болзорһоонь урид дүүргэдэһэн түсэбтэ юһэдэхи т[абан] жэлэй туршада заводто ... логдоогүй, нэгэшье гомдо[л] хүртөөгүй. Бүтээгдэһэн про[дукциин] 57 ондоо зүйл (бү[хы] продукциин 57 процент[нь]) Гүрэнэй шанарай тэмдэ[гтэ] хүртэһэн байна.

Социалис мүрысөөнэй д... гаргахада, продукциин шан[ар] онсо һуури эзэлдэг. Социал[ис] мүрысөөнэй шэнэ арга — «Шанарай талаар шалгар[ша]» гэһэн нэрэ зэргын т[үлөө] мүрысөөн үргэнөөр т[ар]ража байнхай. Түсэбтэ ... арбадахи табан жэлдэ б[элүү]лүүлхэ зорилгонуудаа хара[ад] хадаа, «Уфимкабель» заводой коллектив 1980 он бо[лотор] бүтээн гаргадаг прод[укци]ингаа 90 процентые Гүрэнэй шанарай тэмдэгтэ[й] болгохо гэжэ шиидээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: завод[ой] хүдэлмэришэд Н. Сунгату[л]лина (зүүн гарһаа) Л. Гри[]шина гэгшэд бүтээһэн продукциия шалгалтагүйгөөр тушааха эрхэдэ хүртэһэн байна. Тэдэнэр радио болон телеаппарадуудай кабе[ль] болон ажаһуудалай электро[н] приборнуудай цехтэ хүдэл[]дэг. Энэ цехэй коллектив со[]циалис мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлдэг юм.

ТАСС-ай фотохронико.

МАЛШАДТА ХҮНДЭТЭЙ АЙЛШАН

Сэлэнгын сомоной Соведэй депутат, Георгий Петрович Коломиной ажабайдалай намтар hонирхолтой юм. Энэ нүхэрнай автолавкын наймаалагшаар 25 жэлэй туршада хүдэлнэ. Һүүлэй арбан жэлэй туршада тэрэ Ноёхоной сомоной Соведэй мэдэлэй XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой малшадые хангана.

Колхозой малшад, механизаторнуудые эд бараагаар дутамаггүй хангаха, нүүдэл наймаа эмхидхэхэ гээшэ бэлэн хэрэг бэшэ ааб даа. Тиибэшье коммунист Георгий Коломин hараhаа hарада, жэлhээ жэлдэ эд бараа наймаалха түсэбөө үлүүлэн дүүргэдэг, ажалшадай захяа эрилтые оролдосотойгоор хангадаг, машинаяа саг үргэлжэ техническэ талаарнь бэлэн байлгадаг заншалтай.

— Нүхэр Коломин ёhотойл совет хүнэй hайн шэнжэ шанарые бэедээ шэнгээhэн хүн юм. Малшад, механизаторнуудай ажаhуудалые hайса мэдэхэ hэн тула эдеэ хоол, эд бараагаар дутаадаггүй, захиhан, хэрэглэhэн лэ юумыемнай асаржа үгэдэг юм, — гэжэ ахалагша хонишон, СССР-эй Верховно Соведэй депутат Жамбал Биликтуевич Санжиевай хөөрэхые нэгэтэ бэшэ дуулаа hэм.

Георгий Петровичтой Мынгэйн, Цорооной, Түхэмэй, Моностойн, Согоотын хонишодтой уулзабабди. Ябаhан лэ газартаа сортоотой, зугаатай, алишье айлда ороходоо хүндэтэй хүн байба. «Манай Гоша ерээ» гэжэ тэрэниие малшад баяртайгаар амаршалжа, гэртээ хүндэлэн урина.

Шарахан сай уужа дуладсаад, наймаагаа дэлгэбэ. Эд бараан хайрсагууд соо аятайханаар табигданхай. Ажалшадта юу дурадхахаяа алдууригүй мэдэдэг байба.

Согоотодо ерэхэдэнь хонишод мүн лэ олосроо сугларба. Георгий Петрович тэмээнэй нооhоор нэхэгдэhэн бамбаар хүнжэл залуу эхэнэртэ hарбайха зуураа:

— Үнинэй хүлеэдэг захилыетнай одоол асарбаб даа, — гээд миhэрэн hарбайба.

— Үнэр баян, хододоо жаргалтай ябаарайт, — гэжэ сэдьхэлээ ханан юрөөбэ.

Моностойн отарада ерэхэдээ, хоёр аматай буу гаргаба.

— Хубшэдэтнай малай дайсад шоно, шэлүүhэн элбэгжээ гэжэ дуулааб. Абалши, нүхэр, буугүй ямар малшан байхаб... Теэдшье ноёд дурадхаа hэн, — гэжэ залуу хонишондо дурадхаба.

Аян замаа саашань үргэлжэлүүлбэбди. Автолавка нэгэ үе хонхор газараар, нэгэ үе ойн хотируу харгыгаар саhа тооhо бурьюулна. Яба ябаhаар дахяад салуу уужам талада гарана. Тэрэ саана Хёлгын мүрэн сэнхир миндааhан шэнгеэр зурына. Энэ голой эрьедэ угаа зохидоор түбхинэhэн хонишодой гэрнүүдтэ түрүүлэн түйлгэжэ ерэбэбди. Тэрээндэ захилай дэбтэр бии юм. Ажалшадта хэрэгтэй эгээл шухала эд бараа аймагай потребсоюзай баазаhаа шэлэжэ абахые оролдодог.

— Хүнүүд эд бараа hайса шэлэжэ абана. Урдань харааhаал абадаг бэлэй, харин мүнөө ажаглахада, гэрэй хэрэгсэл абахадаа, түхэл маягынь, үнгыень тааруулха, шанарыень хараха. Ухибүүдтэ тааруугаар оёhон хубсаhа шэлэнэ. Малшад телевизор, холодильник олоор абадаг болонхой. Колхозой гэшүүд баян дэлгэр байдалтай болоо, — гэжэ тэрэ омогорхон хэлэдэг.

Энэ нүхэрнай түсэбтэ табан жэлые болзорhоонь урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсожо, эрхим амжалтануудые түйлаhан, түйлажашье байна. Георгий Петрович 1975 оной март hараhаа арбадахи табан жэлэй түсэбөөр ажаллана. Тиимэл хадаа «Юhэдэхи табан жэлэй ударник» гэhэн Хүндэлэлэй тэмдэгээр шагнагдаа. Сэлэнгын аймагай потребсоюзай коммунистнууд тэрэниие аймагай партийна конференцидэ делегадаар hунгажа, ехэхэн этигэл найдабари үзүүлhэн. Тэрэнэй үнэн сэхэ ажалые гэршэлhэн үшөө нэгэ баримта дурдая. Үнгэрэгшэ жэлдэ Г. Коломин абаhан уялгаhаа гадуур 30 мянга гаран түхэригэй эд бараа наймаалжа, Ноёхоной малшад, механизаторнуудай захяае дүүргэhэн, тэдэнэй баяр баясхаланда хүртэhэн байна.

Үбэлжэлгын үедэ малшадые эрхим hайнаар хангаха республикын конкурсын дүнгөөр Георгий Петрович түрүү hуури нэгэнтэ бэшэ эзэлhэн.

Депутат Коломин «Эрхим наймаалагша» гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртэhэн, Сэлэнгын аймпотребсоюзай правлениин Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэ сэнтэй бэлэгүүдээр оло дахин шагнагдаа. Тэрэнэй үнэн сэхэ ажалые гүрэн түрэмнай үндэрөөр сэгнэжэ, «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор, В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн баярай медаляар шагнаhан юм.

Һаяхан Буряадай хүдөөгэй худалдаа наймаашадай социалис мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гараhан Сэлэнгын аймпотребсоюзда «Буркоопсоюзай» дамжуулгын Улаан туг, 1650 түхэриг мүнгэн шан барюулагдаа. Энэ түйлалтада Георгий Коломиной оруулсаhан хубита мүн лэ байха.

Р. БАЛДАНОВ,
манай корр.



ЛАТВИИН ССР. Петр Мартынович Вецумниек — латыш стрелок хаанашье хүндэтэйгөөр угтагдадаг. Сэбэр сарюун энэ үбгэжөөлые пионернүүдэй следто, комсомолшуудай суглаанда урижа абаашадаг. Уулзалгын богонихон саг соо хэлэхэ гэhэн юумэнэйнгээ арбанайнь нэгэ хубиешье хөөрэхэ аргагүй байhандаа тэрэ голхордог байха. Граждан, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу ехэ дайнда хамта дайлалдаhан нүхэд тухайгаа тэрэнэй хөөрэхэ юумэн барагдахагүй даа...

Петр Мартынович хорин табан жэлэй туршада Ригын мореходно училищиин духовой оркестрые хүтэлбэрилнэ. Октябриин hайндэрэй болоходо үнинэй капельмейстер оркестрэйнгээ урда омогоор алхалан гарадаг.

Вецумниегтэнэй гэр бүлэдэ искусство тухай олон юумэн бии. Ехэ комнато соонь Э. Дарзиниин нэрэмжэтэ хүгжэмэй тусхай hургуулида hурадаг Андрис ашынь наададаг рояль табяатай. Хананuудтань актернуудай дүрэ зурагууд, зүжэгүүд тухай афишанууд үлгөөтэй. Юуб гэхэдэ, П. Вецумниегэй Вентэ басаганиинь Ян Райнисай нэрэмжэтэ гүрэнэй академическа театрай актриса юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: П. М. Вецумниек Андрис ашатаяа.

ТАСС-ай фотохронико.

АЛДАР ГАБЬЯА ТУХАЙ ДУРДАЛГА

(Шэнэ ном тухай бодомжонууд)

1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда [...] арадтала хамта Буряад [...]оной ажалшад хубита нэ[...]иез оруулhан, баатар хү[...]дынь буу барижа дайлал[...]ан юм. Илалтын 30 жэлэй [...] зорюулжа, Буряадай [...]ой хэблэлэй гаргаhан [...] ороноо хамгаалгын [...]да Буряад орон» гэhэн [...]уулбари энээн тухайда [...]лнэ.

[...]эгэ ороноо хамгаалха [...]тэ арадай хүсэ элсүүл[...] тухай: Буряад оронойхүдэлмэришэн ангиин, кол[...]но таряашадай ба интел[...]енциин габьяата ажал; [...] ороноо хамгаал[...] [...]й ажалшадай анхарал, [...]ттой байгуулhан холбоо [...]аан — иимэ гурбан бү[...] тус суглуулбари бү[...]дэнэ.

Түүхын эрдэмэй кандидат Л. Санжиевай бэшэhэн [...]олто hайнаар, научна үн[...]р хэмжээндэ бэшэгдэнхэй. [...]глуулагдаhан документ[...]үдтэ научно-политическэ [...]лаhаань тодорхойлол хэг[...] Эсэгэ ороноо хамгаал[...] дайнай жэлнүүдтэхи [...] хэрэгүүдэй... дурдалга [...]ой эсэстэ үгтэнхэй.

Партиин обкомой партийн архивай, Буряадай АССР-[...] түбэй архивай, республи[...] эмхи зургаануудай hал[...]уудай архивай доку[...]нүүд, республикын хэб[...] материалнууд энэ суг[...]барида оруулагданхай. [...] бүхы документнүүд [...]үүшынхеэ хэблэгдэ[...]. Ушар иимэhээ тус [...]уулбари научна талаа[...] ехэ hонирхолтой байна.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын [...] арад зоной хүсэ эл[...] талаар республикын [...]тийна, совет органуудай [...] ябуулга тухайда номой [...]дахи бүлэг соо хэлэгдэнэ. [...] оройдомнай ехэ аюул [...]ёлдобо, фашис Германи[...] эсэргүү агуу дайн боло[...] байна гэзд парти уряал[...] байна. Иимэ хүндэ хү[...] үе сагта баатаршалгада, [...]лай габьяата хэ[...] совет хү[...]нүүдые парти зоригжуулдаг [...]ай. Бүхы совет арадтаяа [...] Буряад оронойажал[...] парти, правительствын [...]hан зорилгые нэгэн дуу[...] дэмжэжэ, Эсэгэ ороноо [...]гаалха хэрэгтэ бүхы хү[...] зорюулба.

Фашис Германиин харата [...]айгаар добтолжо орохо[...], республика дотор ми[...]нүүд болоhон байна. [...] эльгээхэ тухайда со[...] хүнүүдhээ олон мэдүүлгэ [...]дэй ороhон тухайда 1-дэ[...] бүлэг соо хэлэгдэнэ.

ВКП(б)-гэй обкомой зарим тогтоолнууд, партиин райкомуудай, комсомолой обкомой [...]эсэлнүүд болон бусад [...]ериалнууд суглуулбари[...] оруулагданхай. Партий[...], совет болон комсомолой [...]ганууд, предприятинууд, [...]лхоз болон совхозууд 1941 [...] хоёрдохи хахад жэлэй [...] дүүргэхын тулада эрхилhэн эмхидхэлэй хүдэлмэрине эдэ материалнууд тодорхойлно. Механизаторай мэргэжэл шудалха тухайда Кабанскын МТС-эй эхэнэр курсантнуудай бэшэг эндэ бии. 2200-аад комсомол-хүдэлмэришэдтэй городой томо томо предприятинуудта үдэрэйнгөө нормо дүүргэдэггүй нэгэшье комсомол хүбүүн гү, али басаган үгы. Эрхим комсомолшууд нормоео 500 процент хүрэтэр дүүргэнэ гээд ВКП(б)-гэй обкомдо эльгээhэн мэдээсэл соогоо ВЛКСМ-эй обкомой секретарь А. У. Модогоев бэшэhэн байна.

Фашизмые даража, илалта түйлаха хэрэг түргэдхэхын, Улаан- Армиин хүсэ шангадхахын, ара талые бэхижүүлхын тулада бүхы юумэ хэхэ гэhэн нэгэл хүсэл эрмэлзэл эдэ документнүүд соо харагдана.

Республикын партийна организацинууд хүн зоной дунда эмхидхэлэй, ниитэ-политическэ хүдэлмэри шангадхаhан байна. Областной партийна организациин хүтэлбэри доро Буряад оронойажалшад фронтдо туhаламжа үзүүлхын тулада бүхы хүсэеэ элсүүлнэ.

Дайнай жэлнүүдтэ Буряадай хүдэлмэришэн ангиин, колхозно таряашадай, интеллигенциин шэн габьяата ажал тухай суглуулбариин 2-дохи бүлэг соо хэлэгдэнэ. Арадай ажахые сэрэгэй үеын байдалда оруулхын тулада партийна, совет болон ажахын органуудай хэhэн хүдэлмэри тухайда эндэ хэлэгдэнэ. Номой энэ бүлэг соо 127 документ оруулагданхай. Улаан-Үдын ПВЗ-гэй, мяханай комбинадай коллективүүдэй ажал тухай, түмэр замшадай габьяата хэрэг тухай, хүдөөгэй комсомолшуудай ажал тухай, Буряад-Монголой Арадай Комиссариадай Соведэй, ВКП(б)-гэй обкомой бюрогой тогтоолнууд гэхэ мэтэнүүд эндэ бии юм. Юрын хүнүүдэй — хүдэлмэришэд, колхознигууд, алба хаагшадай хэдэн зуугаад нэрэ дурдагданхай. «Гүрэнэй оборонын Комитедэй Улаан туг ПВЗ абаба», «Улаан-Үдын шэлэй заводто Гүрэнэй Оборонын Комитедэй туг үлөөгдэбэ». «Фронтовой комсомол бригаданууд олошорно» гэхэ мэтын гаршагтай мэдээсэлнүүдтэй уншагшад танилсана. «Бүхы юумэеэ фронтдо, бүхы юумэеэ илалтада!» гэhэн уряа доро совет хүнүүдэй дайнай жэлнүүдтэ хүдэлжэ байhые газетын эдэ мэдээсэлнүүд гэршэлнэ.

1943 оной июль hарада Буряад-Монголой АССР хорин жэлэйнгээ ойе тэмдэглээ hэн. Энээнтэйнь дашарамдуулан, партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, Министрнүүдэй Совет Буряад оронойажалшадые халуунаар амаршалаа. «Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ Буряад-Монгол арадай үнэн сэхэ хүбүүд Улаан Армитаяа хамта немец булимтарагшадhаа Эхэ ороноо шэн габьяатаар хамгаалалсана. Буряад-Монголой ажалшан арад фронтдо туhалан, фабриканууд болон заводуудта, колхозуудай полинууд дээрэ хүдэлнэ» — гээд амаршалга доторынь хэлэгдэнхэй.

Дайн байлдаанай хатуу шэрүүн жэлнүүдтэ Буряад оронойарадай ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ парти, правительство ехэ hанаан табидаг байгаа. «Буряад-Монголой АССР-эй хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэмжээнүүд тухай» СССР-эй Арадай Комиссариадай Соведэй тогтоол 1944 оной августын 7-до абтаhан байгаа. «ВКП(б)-гэй Буряад-Монголой обкомой хүдэлмэри тухай» ВКП(б)-гэй Центральна Комитедэй тогтоол 1945 оной февралиин 3-да абтаа hэн. Энэнь областной партийна организациин ажал ябуулгын программа болоhон юм.

Фронтдо бүтэдэ арадай зүгhөө үзүүлдэг туhаламжа тухай, фронт арад зон хоёрой холбоон тухай 3-дахи бүлэг соо хэлэгдэнэ. 98 документ эндэ оруулагдана. Дайнай түрүүшын үдэрhөө эхилээд, Буряад оронойажалшад фронтдо бодото туhаламжа үзүүлhэн, СССР-эй оборонын фонд байгуулха хэрэгтэ ехэ хубитаяа оруулhан байна. Оборонын фонд байгуулхын түлөө хүдэлөөн республика дотор үргэнөөр дэлгэрээ бэлэй. 1942—1943 онуудта 138 вагон бэлэгүүд фронт эльгээгдээ hэн. Дайнай жэлнүүдтэ республика дотор 87 миллион түхэриг суглуулагдажа, Улаан-Армиин зэбсэгжэлгэдэ зорюулагдаа hэн. Олон хүн ехэ мүнгэ оруулдаг бэлэй. Жэшээнь, танкнууд, самолёдууд болон бусад зэбсэг бүтээлгэдэ зорюулжа, 12 хүн 100—250 мянган түхэриг оруулаа hэн. Улаан Армиин үмэнэhөө Верховно Главна командалагша И. В. Сталин эдэ зондо амаршалгын телеграмма эльгээгээ. Партийна организацинуудай ударидалга доро республикын комсомолшууд болон залуушуул энэ хүдэлөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоо бэлэй. «Социалис Буряад-Монгол» гэhэн сэрэгэй самолёдуудые, «РККА-гай XXV жэл» гэhэн танкнуудые бүтээжэ гаргахын тулада мүнгэ суглуулха хэрэгтэ хабаадалсахаhаа гадна хүдөөгэй комсомолшууд болон залуушуул «Буряад-Монголой залуу колхозник» гэhэн танкнуудые бүтээжэ гаргахын тулада мүнгэ суглуулаа гээд 1943 оной февралиин 20-до ВЛКСМ-эй обкомой секретарь А. Модогоев ВКП(б)-гэй ЦК-да, нүхэр Сталинда элидхэhэн байна.

Фронт ара тала хоёр, арми арад зон хоёр бата нэгэдэлтэй байhан гэжэ энэ номой материалнууд харуулна. Дайнай жэлнүүдтэ делегадуудаа андалдалсадаг байгаа. Баруун Хойто фронтын 11-дэхи армитай республикын ажалшад холбоо барисаатай байhан юм. Буряадай делегаци 11-дэхи арми ошоо hэн.

Фронт арад зон хоёрой холбоо барисаан хадаа Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда совет арадай илалта шэрээлсэhэн нэгэ нүхэсэл мүн болоно. Совет Буряад оронойажалшад совет арадтаяа хамта илалтын хэрэгтэ хубита нэмэриеэ оруулhан юм. Элдэнэрэй ажалай габьяае парти, правительство үндэрөөр сэгнээ hэн. «1941—1945 онуудай Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда габьяата ажалай түлөө» медаляар 83240 хүдэлмэришэд, алба хаагшад, колхозникууд шагнагдаа hэн.

Буряад оронойажалшадай манлайда областной партийна организаци байгаа. Дайнай эхинhээ 1943 он болотор бүхы коммунистнуудай 49 процентнь армида ошоо hэн.

Бүхы совет арадтаяа хамта Буряад оронойхүбүүд, басагад фашис булимтарагшадтай эрэлхэг баатараар тэмсэдэг бэлэй. Буряадай 34 сэрэгшэд Советскэ Союзай Геройн үндэр нэрэ зэргэдэ хүртөө hэн. 8 хүн Алдар солын гурбан шатын орденуудтай юм. Социалис Эсэгэ ороноо хамгаалха хэрэгтэ баатар габьяа гаргаhанайнгаа түлөө 35 мянган сэрэгшэд Советскэ Союзай орден, медальнуудаар шагнагданхай.

1975 оной май hарада Советскэ Союзай, социалис оронуудай арад зон, түрүү үзэл бодолтой дэлхэйн хүн зон түүхэтэ илалтын 30 жэлэй ой тэмдэглээ.

Коммунис партиин сэсэн мэргэн гадаадын политикын ашаар совет хүнүүд 30 жэлэй туршада сэлмэг тэнгэри доро ажаллана, коммунизм тээшэ найдамтай алхамаар дабшана.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай жэлнүүдтэ совет Буряадай ажалшадай алдар габьяата хэрэгэй түүхые энэ ном харуулна. 263 элдэб документ энээн соо ороо. Ном суглуулжа найруулагшад, редакционно коллеги (главна редакторынь А. А. Бадиев) ехэ ажал хэhэн байна. Научна талаараашье, миин уншахадашье энэ ном hонирхолтой байна, ургажа ябаа үетэниие сэрэгэй патриотическа талаар хүмүүжүүлхэдэ туhатай байхань лабтай.

Д. УЛЫМЖИЕВ,
түүхын эрдэмэй доктор, профессор.
А. ГУРОЖАПОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.

ОЛОН ДУРАДХАЛ НЭБТЭРҮҮЛЭГДЭЭ

Республикын урда зүгэй электросетьнүүдэй бүхы подразделенинүүд түсэбтэ табан жэлэй даабаринуудые болзорhоонь урид дүүргэнхэй. Электрын элшэ хүсэ дамжуулгаар, ажахы болон байрын гэрнүүдтэ дулаа үгэхэ даабаринууд уридшалан дүүргэгдээ.

Үнгэрhэн табан жэлэй туршада 8 миллион түхэригэй шэнэ барилга хэгдээ. Тэрэ тоодо хоёр мянга гаран километр зайда электродамжуулгын линии, долоон подстанци ашаглалгада оруулагдаа. Колхоз, совхозуудта тус предприятиин хүсөөр түсэбhөө гадуур 40 километр ута электро-дамжуулгын линии татагдажа, трансформаторай 32 подстанци ашаглагдаа. Предприятиин уралан наринжуулагшад 176 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлээ.

Б. РИНЧИНОВ.

ГТО БА СПОРТИВНА ХҮДЭЛМЭРИ

Мүнөө үеын спортивна хүдэлмэриин гол хубинуудай нэгэн, тиихээ тиитэрээ олониитын дунда үргэнөөр дэлгэрhэн хүдэлөөн — ГТО-гой шэнэ нормо тушааха хэрэг болоно. Энээниие ажалшадай дунда үргэнөөр тараажа, амжалтатайгаар бэелүүлжэ шадабалнай, физическэ культура бүгэдэ арадай хэрэг болохо байна.

Үнгэрhэн түүхэтэ табан жэл соо комсомолой, профсоюзай организацинуудай ДОСААФ-ай комитедүүдэй хоорондохи холбоо барисаан улам хүгжэжэ, спортивна хүдэлмэрие суг хүтэлбэрилэн ябуулдаг болоо. ВЛКСМ-эй обкомой бюрогой, облпрофсоведэй президиумэй, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физическэ культура болон спортын комитедэй хамтын заседанинууд дээрэ «Ниитэ спортивна ба физкультурно-элүүржүүлгын хүдэлмэриие саашадань hайжаруулха тухай», «БАМ-ай барилгашадай дунда спортивна болон физкультурно-элүүржүүлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха тухай», «Хүдөөгэй ажалшадай дунда ябуулагдажа байдаг спортивна хүдэлмэриие саашадань хүгжөөхэ гол зорилгонууд тухай» асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, тодорхой хэмжээнүүд абтаhан байна.

1974 ондо спортивна эдэбхитэдэй зүблөөн зарлагдажа, физическэ культурын хүгжэлтэдэ хабаатай асуудалнууд үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдээ hэн. ГТО-гой шэнэ комплекс тушаалгаар мүрысөөнүүд заншалта болонхой. Тиихэдээ эдээндэ хабаадагшад «Комсомольская правда» болон «Буряадай залуушуул» газетэнүүдэй шанда хүртэхын тулада хаба шадалаа туршана.

ГТО-гой мүрысөөнүүдтэ хамта дээрээ 100 мянга гаран залуу хүбүүд, басагад хабаадалсажа, 60 мянгадынь шэнэ комплекс амжалтатайгаар тушаажа, значогуудта хүртэhэн байха юм. Энэ хэрэг Железнодорожно, Кабанскын, Түнхэнэй, Яруунын районно комсомолой организацинуудта hайнаар ябуулагдана.

Энээнhээ уламжалан хүдөөгэй ниитэ спортивна хүдэлмэри зарим тэды hайжараа. Мүнөө үедэ хүдөө нютагуудта физическэ культурын 191 коллектив бии болонхой. Тиихэдээ 32 мянган хүн эдэнэй бүридэлдэ ороно.

1974 ондо болоhон республиканска хүдөөгэй спортивна хоёрдохи нааданда, 1975 оной зунай зургаадахи спартакиадада 40 мянга гаран хүн хабаадалсажа, 15 мянганиинь ГТО-гой шэнэ нормо дүүргээ. 8 мянга гаран спортсменүүд спортивна элдэб разрядуудтай болоо.

Сисолходо, «Урожай» бүлгэмэй областной соведтэ 1974 оной турша соо нэгэдэхи разрядай 180 гаран спортсменүүд, СССР-эй спортын мастерта кандидадууд бэлдэгдэhэн байна. Гадна 20 гаран хүн «Урожай» бүлгэмэй түбэй соведэй, РСФСР-эй, СССР-эй хүдөөгэй спортсменүүдэй дунда чемпионууд болоhон, шангай hууринуудые эзэлhэн байха юм...

Манай республикын колхоз, совхозууд өөрынгөө зөөреэр спортивна 5 зал барижа, ашаглалгада тушаагаа. Энэ талаар саашадаашье горитой хүдэлмэри хэгдэхээр хараалагдана.

Һүүлэй үедэ заншалта элдэб мүрысөөнүүд олоор үнгэргэгдэдэг болонхой. Энэ хадаа ехэ зүб юумэн гэжэ hанагдана. Юуб гэхэдэ, өөhэд хоорондоо мүрысэлгын, хаба шадалаа туршалгын оршон байдалдал спортсменүүдэй хэр hайн бэлэдхэлтэй, зоригтой, илалта түйлаха хэр зэргын эрмэлзэлтэй байhаниинь тодорно.

Гадна эдэнэрэй шадабари мүрысөөнэй охин соо баталжан дээшэлнэ, дүй дүршэлтэйшье болоно.

ВЛКСМ-эй обкомой шанда хүртэхын түлөө hур харбалгаар, дүрэ буляалдаагаар, боксоор, хүнгэн атлетикээр мүрысөөнүүд заншалта болоо. Үшөө тиихэдэ Советскэ Союзай Герой Жамбал Тулаевай шанда хүртэхын түлөө республикымнай мэргэн буудагшад тэмсэнэ. Буряад оронойнгоо алдар солото хүбүүдэй дурасхаалда зорюулагдаhан мүрысөөнүүд спортсменүүдэй дунда үргэнөөр дэлгэрэнхэй.

Жэшээлхэдэ, В. Б. Борсоевой дурасхаалай холын зайда урилдаанда республикымнай эрхим хүнгэн атледүүд жэл бүхэндэ хабаадалсадаг юм.

Гэхэтэй хамта хүдөөдэ спортивна хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэ горитой дутуу дундануд ушарhан зандаа. ГТО-гой шэнэ комплекс тушаалгын эхилхэдэ, республикын зарим колхоз, совхозуудай физическэ культурын коллективүүдэй hула hугалдарынь, муу эмхидхэлтэй байhаниинь элирээ hэн.

Хурамхаанай, Хэжэнгын, Захааминай, Хлагтын, Загарайн аймагуудай комсомолой зарим эхин организацинууд энэ хэрэгтэ анхарал багаар хандуулаа. Илангаяа спортивна хүдэлмэри ябуулха кадрнуудые хүмүүжүүлхэ, зохид соонь хубаарилан табиха талаар дутуу дундануд ушарна. Мүнөө үедэ аймагуудай гурбан ажахын нэгэндэнь лэ физкультурна хүдэлмэрилэгшэ бии байха юм.

Гадна олонхи колхоз, совхозуудта мүнөө үеын эрилтэ хангама стадионууд, спортивна залнууд, мэргэн буудалгын тирнүүд, санын баазанууд үгы. Аймагуудай түбүүдэй хахадтань шахуу спортивна элдэб хэрэгсэл болон түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаhан стадионууд барегдаагүй байhаар. Түс хэрэгые саашадань hайжаруулжа, бии байhан дутуу дундануудые усадхаха, ГТО-гой комплекс тушаалга болон бүхыдөө спортивна хүдэлмэри эмхидхэлтэй, ашаурэ ехэтэй болгохо зорилготой республиканска конкурс-харалга 1975—1977 онуудта соносхогдоhон юм. Тиихэдээ бии байгаа стадионууд, спортивна залнууд болон мэргэн буудалгын тирнүүдые хэр зүбөөр, ашаурэ ехэтэйгээр хэрэглэжэ байhыень конкурсын дүнгүүдые гаргахадаа, хараадаа абаха болоно.

Совет хүнэй аша туhада зорюулагдаhан ГТО-гой шэнэ комплексые. бүхыдөө спортивна хүдэлмэриие ажалшадай ажаhуудалай таhаршагүй хуби болгон, ажабайдалда нэбтэрүүлхэ зорилго табигдана. Тиимэhээ КПСС-эй ЦК-гай проект дотор энээн тушаа тон hайнаар, ехээр хэлэгдэhэниинь горитой удха шанартай. Юуб гэхэдэ, энэ хэрэг хадаа совет арадай элүүр энхые хамгаалха зорилготой ха юм.

Ц. ЦЫРЕНДОРЖИЕВ,
манай корр.



Ута Шмидт Лейпциг округой Росвайндахи «Югендмоде» предприятида ажалладаг. 10 hаа 14 хүрэтэр наhатай басагадай хубсаhа оёдог залуушуулай коллективые тэрэ хүтэлбэрилнэ. Ута залуу модельернүүдэй кружогые ударидана. XVIII түбэй ярмагта тэрэнэй бүтээhэн модельнүүд алтан медальда хүртэhэн байна.

АДН—ТАСС-ай фото.

КНДР-тэ хүдөө ажахые наринжуулан hайжаруулха, уhалуурии түхеэрэлгэнүүдые бариха талаар ехэ ажал ябуулагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Понгвон уездэхи Вонхва кооперативай бараагарай поли дээрэ.

ЦТАК—ТАСС-ай фото.



СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

СИЛИСТРЫН АСАРИ ЕХЭ БАРИЛГА

СОФИ. Дунай мүрэнэй доодо урасхалда, Болгариин Силистрэ хото шадар шэнэ портын барилга эхилбэ. Энэ порт эндэ баригдажа байhан ой модоной промышленностиин бүлэг барилгын бүридэлтэ хубиндань орохо юм. Балканай хахад арал дээрэ эгээл томо Силистрын ой модоной промышленностиин бүлэг барилга Коми АССР-hээ Болгари руу уhан замаар асарагдаhан модоной бааза дээрэ хүдэлдэг байхаар түсэблэгдэнэ.

РУМЫНИИН ШЭНЭ ЭВМ

БУХАРЕСТ. Шэнэ 1976 ондо Румыниин тоолон-тодорхойлолгын «Феликс» гэдэг машинануудта үшөө хоёр ФК-16, ФК-64 гэжэ машина нэмэбэ. Бухарестын эрдэм шэнжэлэлгын, тоолон-тодорхойлолгын техникын проектнэ институдай болон электронно тоолон тодорхойлолгын машинын заводой эрдэмтэд энэ машинануудые зохёон бүтээhэн байна.

Румыни hүүлэй арбан жэл соо энэ талаар горитой амжалта түйлаа. Румыниин экономикые хангадаг тоолон-тодорхойлолгын бүхы техникын 80 процент орон дотороо бүтээгдэнхэй.

АМЖАЛТЫН НҮХЭСЭЛ

ВАРШАВА. Мүнөө үедэ Польшын промышленностиин хэдэн зуугаад предприятида автомат арга хэрэглэгдэнэ. Үнгэрhэн табан жэлэй туршада үргэлжэдэнь автомат арга хэрэглэлгын электронно-тоололгын түхеэрэлгэнүүдые саашадань нэбтэрүүлхэ ажал ябуулагдаа.

«Флориан» гэжэ металлургическа заводой ганса прокадай цехтэ автомат түхеэрэлгэ хэрэглэлгэ жэлэй туршада хэдэн миллион злотых сэнтэй арьбалалта хэхэ арга олгоо. Автомат арга хэрэглэhэнэй ашаар Стараховицка автомобилиин заводой үйлэдбэриин хэмжээн 40 процентээр ургаа.

Үргэлжэдэнь автомат арга хэрэглэлгын түхеэрэлгэнүүдые үргэнөөр ашаглаха дүй дүршэл олгоно. Шахта, металлургическа заводууд, электростанцинууд ба химиин, цементын промышленностиин предприятинуудта автомадууд тодхогдоно.

ГДР-ЭЙ ШУБУУНАЙ ФАБРИКАНУУД

БЕРЛИН. Перлеберг хотодохи (Шверинии округ) шубуунай фабрикануудта хэрэгтэй түхеэрэлгэнүүдые бүтээн гаргадаг комбинат түсэбтэ табан жэл соо ажалайнгаа бүтээсые хоёр дахин дээшэлүүлээ. Комбинадай бүридэлдэ ородог зургаан предприяти СЭВ-эй оршомдо иимэ түхеэрэлгэнүүдые гадаадада олоор худалдадаг Советскэ Союз хэдэн жэлэй туршада комбинадтай харилсаа тогтоонхой. Һүүлэй гурбан жэл соо, жэшээнь, Перлебергын мэргэжэлтэд Советскэ Союзай захилаар шубуунай 150 гаран хүсэтэ фабрика бариhан байна.

(ТАСС).



Фигурна hолжоролгоор Европын 1976 оной чемпионууд: Ирина Роднина ба Александр Зайцев; Людмила Пахомова ба Александр Горшков.
ТАСС-ай фотохронико.

1975 ОНОЙ ЛАУРЕАДУУД

Дүтын зайда конькигаар урилдалгаар дэлхэйн рекордсменка **Татьяна Аверина** 1975 оной совет эрхим бэрхэ 10 спортсменэй список нээнэ. СССР-эй Спорткомитедэй пропагандын управлени Спортивна журналистнуудай бүхэсоюзна федерацитай хамта Шэнэ жэлэй урда тээ асуулта үнгэргэдэг заншалтай юм. Энэ асуултын дүнгүүдээр эрхим бэрхэ 10 спортсмен тодоруулагдаа. Лауреадууд алфавидай гуримаар үгтэнэ.

Аверина дэлхэйн зургаан рекордын табыень үлүүлhэн байха юм. Горькийн хотодо ажаhуудаг багша хэдэн жэл удаагуур манай оронойн эрхим бэрхэ конькишан болоhхой. Инсбруттэ болохо Сагаан олимпиадада тэрэ хабаадахадаа, СССР-эй суглуулагдамал командын найдал болохо байна.

Москвагай ЦСКА-гай баскетболист **Сергей Белов** үнинэй бэрхэ спортсменүүдэй нэгэн юм. Тэрэ 31-тэй болоошье hаа, оронойнгоо суглуулагдамал командада, өөрынгөө клубта ашатай туhатай наадагша гэжэ тоологдодог. Баскетболист hэн тула тэрэ тиимэшье үндэр бэшэ — 190 сантиметр. Тиимэhээ тэрэ хамгаалагшаар наадаашье hаа, добтолгодо эдэбхитэйгээр хабаададаг байна. Белов манай баскетболой түүхэдэ эгээл мэргэн наадагшадай нэгэн гэжэ тоологдодог. Харюусалгатай мүрысөөнүүдтэ Белов илангаяа hайнаар наададаг юм.

Киевэй 23-тай футболист **Олег Блохин** 1975 ондо Европын эрхим бэрхэ футболист гэжэ тоологдон, «Алтан бүмбэгөөр» шагнагдаа. Үнгэрhэн жэлэй гол мүрысөөнүүдтэ хабаадахадаа, тэрэ ехэ бэлиг шадабаритай байhанаа харуулаа hэн. Тиигэжэ совет ба гадаадын хэблэлэй хуудаhануудта магтаал hайшаалда хүртэhэн байха юм. Европын кубогта хүртэхын түлөө, Мюнхенэй «Бавари»-тай үнгэргэhэн хоёр наадаанда, Суперкубогта хүртэхын түлөө мүрысөөндэ Олег илангаяа hайнаар наадажа, эдэ амжалтануудта ехэ хубитаяа оруулhан байна. Тэрэ дүрбэдэхи жэлээ удаа дараалан оронойнгоо түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ эгээл олон бүмбэгэ сохижо оруулаа.

Ирина Калинина совет спортсмен басагадан дундаhаа түрүүлэн уhа руу hүрэлгөөр дэлхэйн чемпион болобо. Колумбида болоhон дэлхэйн түрүү hуури эзэлэлгын мүрысөөндэ Пензэдэ нютагтай басаган эгээл hайнаар, уран бэлигтэйгээр наадаhан байгаа.

Анатолий Карпов хэды залуушье hаа, лауреадуудай тоодо түрүүшынхеэ ороо бэшэ. 24-тэй гроссмейстерэй туйлаhан амжалтанууд бүхы дэлхэй дээрэ алдаршанхай. 1975 оной хабар тэрэ шатараар дэлхэйн 12-дохи чемпион болоо hэн. Ленинградай университедэй студент оронойн эгээл суутай спортсменүүдэй нэгэн болоно. Тэрэ комсомолой Центральна Комитедэй гэшүүн юм. Карпов хэдэн томо ехэ мүрысөөнүүдтэ удаа дараалан шүүжэ гараад, дэлхэйн эрхим бэрхэ шатаршан болоhон байна.

Ленинградай 25-тай конькишан **Евгений Куликов** дүтын зайда урилдалгаар дэлхэйн рекордсмен юм. «Оскар Матиссенэй шан» тэрээндэ барюулагданхай. Медеогой елүүр дээрэ болоhон мүрысөөндэ Куликов 500 метрэй зайда урилдахадаа, тэбхэр 37 секунда саг харуулаа hэн. Энэмнай ой ухаанда орошогүй дүн лэ. Политехническэ институдай студент Олимпийскэ наадаанда алтан медальда хүртэхэ аргатай хүнүүдэй нэгэн болоно.

Львов хотын 32-той спортсмен **Павел Ледиев** мүнөөнэй табан зүйлөөр дэлхэйн түрүү hуури эзэлхын түлөө наадаанда гурбадахяа удаа дараалан илажа, чемпионой нэрэ солодо хүртэнхэй. Монреальда болохо Олимпиадада тэрэ илажа гараха хүсэлэнтэй.

Душанбегэй университедэй студентка **Зебиниссо Рустамова** нёдондо жэл ехэ амжалта туйлаа hэн. Таджик басаган СССР-эй арадуудай спартакиадада, дэлхэйн чемпионадта илаhан юм. hур харбагша Зебиниссо hаял хори хүрэнхэй.

Людмила Турищева дэлхэйн спортдо дуратайшуулай дунда үргэнөөр мэдээжэ болонхой. Нёдондо жэл аспирантка Людмила спортивна гимнастикаар дэлхэйн кубогта хүртэhэн байна. Тэрэ «Психологи ба спорт» гэhэн темээр кандидадай диссертаци дээрээ хүдэлнэ.

Москвагай «Спартагай» ба оронойн суглуулагдамал командын эрхим бэрхэ хоккеист **Александр Якушевай** мэргэжэл шадабари жэлhээ жэлдэ ургана. Иигэжэ тэрэ эрхим бэрхэ арбанай тоодо оробо. Тэрэнэй хаба шадалые, арга шадабарие бэе дээрээ үзэhэн Канадын профессиональна хоккейн наадагшад, хүтэлбэрилэгшэд Александрые магтан хэлсэдэг юм.

Спортын жэлэй эрхим бэрхэшүүлэй списогууд Олимпийскэ наадануудай урда тээ манай орон дотор спортын улам үргэнөөр хүгжөөгдэhые элирхэйлэн гэршэлнэ. Энэ жэлдэ СССР-эй спортсменүүд дэлхэйн чемпионадуудта — 64, Европын чемпионадуудта 67 алтан медальда хүртэбэ. Энэнь спортдо үргэн олоной хабаададаг байлгада үндэhэлнэ. 52 миллион хүн спортивна физкультурын хүдэлөөндэ хабаадана бшуу.

Алексей СРЕБНИЦКИЙ,
АПН-эй корр.

hАЙН ДҮН ТУЙЛАГДАХА ААД...

«Комсомольская правда» газетын шанда хүртэхын тулада ГТО-гой олон зүйлөөр СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Азербайджанай ниислэл — Баку хотодо болож дүүрэбэ. Энэ түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадалсаха эрхим спортсменүүдые шалэн абахын тула мүрысөөнүүд дүрбэн шатаар үнгэргэгдэhэн байна. Шэлэн абалгын дүрбэн шатаар үнгэргэгдэhэн мүрысөөнүүд тухай hанамжаяа хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Энэ мүрысөөнэй дүрбэдэхи шата тухай тодорхойгоор хөөрэжэ үгэбэл, республика доторнай ГТО-гой шэнэ комплексын талаар ябуулагдадаг хүдэлмэриин ямар хэмжээндэ байhаниинь уншагшадта эли болож үгэхэ байна. ГТО-гой олон зүйлөөр болоhон мүрысөөнэй дүрбэдэхи шатада РСФСР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө зоньш мүрысөөнүүд үнгэргэгдэhэн байна. Буряадай АССР-эй суглуулагдамал командa үнгэрэгшэ намар Хабаровск хотодо үнгэргэгдэhэн Алас-Дурна зүтэй зоньш мүрысөөндэ хабаадалсаа.

Хабаровск хотодо үнгэргэгдэhэн мүрысөөндэ республикымнай суглуулагдамал командa ямар дүн туйлаа гээшэб? Мэргэн буудалгаар, кроссоор, граната шэдэлгээр, 100 метрэй зайда урилдалгаар республикымнай спортсменүүд жэгдэ hайн дүнгүүдые туйлаhан, зэрим зүйлөөрнь илажа гараhан байха юм. ВСТИ-гэй студентка Галина Посохова 100 метрэй зайда урилдахадаа, үетэн соохоо эрхимлэжэ, 12,9 секунда саг харуулаа. Тиихэдэ Улаан-Үдын индустриально-педагогическа техникумэй студентка Надежда Виноградова 500 метрэй зайе 1 минута 23,6 секунда соо гаталжа, эрхим дүн туйлаа. ВСТИ-гэй студент Александр Майоров, 4-дэхи больницын медсестра Тамара Цвик гэгшэд мэргэн буудалгаар тус тустаа 45 очко бэшүүлжэ, бусадые илажа гараhан байна. Авиационно заводой хүдэлмэришэн Федор Гецевичус, Хандагатайн леспромхозой модошо дархан Леонид Астраханцев гэгшэд 3000 метрэй урилдаанда илажа гараа. Тамаралгаар болохо мүрысөөнэй урда тээ 300 очко абаhан республикымнай командa гурбадахи hуури эзэлжэ ябаа.

Тамаралгаар мүрысөөнэй эхилхэдэ, нёдондо жэлэй алдуу эндүү дабтагдаа. Эрэшүүл энэ зүйлөөр 10—15 очко абажа шадаа, гэбэшье эхэнэрнүүдэй дундаhаа ганса Цвик, Волкова гэгшэд очко бэшүүлhэн байна. Бусад эхэнэрнүүд тоосооной очко абажа шадаагүй. Энэнэй эсэстэ республикымнай командa гурбадахи hууриин алдажа, табадахи hуурида түригдэhэн байна. Тиигэбэшье манай командa урда жэлнүүдэйхидэ орходоо байдалаа нэгэ бага hайжаруулаа.

Хэрбээ республикымнай физкультурын коллективүүдтэ ГТО-гой комплексын норматив тушаалгада зохихо анхарал хандуулагдаад байгаа hаань, манай командa үшөөшье hайн дүнгүүдые туйлажа болохо hэн. Тобшолол хэхын тулада ГТО-гой олон зүйлөөр «Комсомольская правда» газетын шанда хүртэхын түлөө үнгэргэгдэhэн мүрысөөнэй нэгэдэхи, хоёрдохи, гурбадахи шатануудые абаад хаража үзэе.

ГТО-гой олон зүйлөөр болоhон мүрысөөнэй нэгэдэхи шатада физкультурын коллективүүд олон хүнийе хабаадуулха зэргэтэй байгаа. Хоёрдохи шатада иимэрхүү мүрысөөнүүд спортын hайн дуранай бүлгэмүүдтэ, республикын аймагуудта, Улаан-Үдэ хотодо үнгэргэгдэхөөр хараалагдаа hэн. Физкультурын зарим коллективүүдтэ иимэ мүрысөөн үнгэргэгдөөгүй байшоо. Тэд мүрысөөнэй үнгэргэгдэhэн коллективүүдтэ үсөөн хүн хабаадуулагдаа. ГТО-гой олон зүйлөөр болоhон мүрысөөн хайша хэрэгээр, ёho тэдысэ үнгэргэгдэhэн байха юм. Иимэ хэмжээ ябуулга хэгдэхэ гэжэ тэмдэглүүлхын тула мүрысөө эмхидхэhэн хэбэр үзүүлhэн ушарнуудшье тохёолдоо.

Имагтал «Спартак», «Труд», «Трудовые резервы», «Урожай» бүлгэмүүд, «Забайкалец» гэжэ спортын клуб хоёрдохи шатын мүрысөө үнгэргөө. Республикын түрүү hуури эзэлхын түлөө болоhон мүрысөөнэй гурбадахи шатын эхиндэ 243 хүн хабаадаа. Гэбэшье түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадагшадай туйлаhан дүн доодо хэмжээндэ байна. Түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаhан бүхы хүнүүдэй ойролцоол 15 процентынь тамаралгаар тоосооной очко абажа шадаа. Республика доторнай тамаралгын бассейн үсөөн гээшэ ааб даа. Гэбэшье зундаа гол горхон, сөөрэм элбэг болоно ха юм. Тамаралгаар мүрысөө зүбөөр эмхидхээд байбал, бэлэдхэлтэй суглуулагдамал командa бүридүүлжэ болохо hэн. РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи физкультура ба спортын комитет урдань болюулагдаhан тамаралгаар норматив заатагүй тушаалгые 1976 оной январиин 1-hээ Буряадай АССР-тэ дахинаа хүсэндэнь оруулба.

Бултадаа мэдээжэ болоhон спортсменүүд спортын hайн дуранай бүлгэмүүдэй суглуулагдамал командануудые бүридүүлжэ, түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадаа. Энээндэ анхаралаа хандуулмаар. Мүрысөөндэ ямар хүнүүд хабаадалсааб гэхэдэ, физкультураар hонирходог, hорилго хэдэг үнинэй спортсменүүд болоно. Эдэмнай гол түлэб хүнгэн атледүүд, санашад юм. Иимэ спортсменүүд олон зүйлэй мүрысөөнүүдтэ жэгдэ hайн дүн туйлажа шадахагүй байна.

14—15 наhанай эдиршүүлдэ зорюулагдаhан «Спортын халаан» гэжэ комплексын хоёрдохи шатын түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадагшадай олонхидынь урилдаагаар, граната, бумбэгэ шэдэлгээр hайн hорилго гараагүй байшоо. Эдиэ спортсменүүд хүнгэн атлетикын упражненинүүдэй юрын зүйлнүүдые hургуулинуудта шудалхаhаа ондоо тээ хаана шудалха болоно гээшэб? — гэhэн асуудал зүндөө табигдаха болоно. Дүй дуршэлыень халан абахаар hургуулинууд республика доторнай яhала олон ха юм. 1974—1975 онуудай hуралсалай жэлдэ Улаан-Үдын Железнодорожно районой 14-дэхи hургуулиин 182 hурагша ГТО-гой комплексын норматив тушааhан байна. hургуулиин директор А. А. Алтаевай хүтэлбэрилдэг ГТО-гой совет эдир спортсменүүдые hорихо талаар ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. ГТО тухай хөөрэлдөөнүүд, комплексын зүйлнүүдээр хэшээлнүүд ходо үнгэргэгдэнэ.

Мүнөө болотор ГТО-гой комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй семинарай үнгэргэгдэдэггүй, нийтын инструкторнуудай бэлдэгдэдэггүй байhан ушар спортын hайн дуранай бүлгэмүүдэй ехэ алдуу болоно. Физкультурын коллективүүдэй хүдэлмэрийе шалгажа, hайн, муу талыень тэмдэглэжэ байхын тула ГТО-гой комплексын талаар нэрэ хүндэтэй республиканска комисси байгуулхаар саг тулажа еээ. ГТО-гой комплексын норматив тушааха хүдэлмэри үдэр бүри ябуулжа байха шухала. ГТО гээшэ бэеын элүүр энхые hайжаруулхаhаа гадна, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэдэ, hайнаар hурахада туhалха байна гэжэ хэзээдэшье мартажа болохогүй.

Б. МИРОМАНОВ,
Буряадай АССР-эй суглуулагдамал командын ахалагша тренер.

УНШАГТЫ[...] hонирхохо[...] байхат

НААДАНХАИН МУЗЕ[...]

НААДАНХАИН музе[...] ондо ГДР-эй урда хубиа[...] Зайфен хотодо нээгдээ hэ[...] рэ гэхэнhээ хойшо ГДР-[...] гадаадын олон арбаад о[...] 3 миллионhоо үлүүтэй хүн[...] выставкэдэ орожо, hони[...] хараhан байна.

300 гаран жэл соо рудат[...] ди уулануудай нютагта [...] hүүгшадай дунда үргэ[...] хүгжөөгдэhэн модон на[...] хайниудые дархалалгын [...] тухай энэ музейдэ табиго[...] хэдэн мянгаад элдэб зү[...] hонирхолтойгоор хөөрэнэ.

ГАНСАЛ ЗУРУУЛААР[...]

БУХАРЕСТЫН иишэлэ[...] до ажаhуудаг Траян [...] жеску гансал зуруулаар [...] та хүгжэмэй элдэб инстру[...] нүүдые бүтээхэ дуратай [...] Виолончель, скрипкэ ба [...] раhаа буридэhэн утаhата хү[...] мэй инструментнүүдэй ор[...] бүтээhэн байна. Виолон[...] дархалхын тула хоёр жэл [...] эдэбхитэйгээр хүдэлхэдөө, [...] мянган зуруул хэрэглэhэн б[...] на.

ЗАГАhАДАИ АРГАША[...]

ЗАГАhА үсхэбэрилгын [...] мануудтэ халдабарита үбшэ[...] hүжэрhэнтэй дашарамдуу[...] Японой загаhа үсхэбэри[...] управлени загаhадые арга[...] 50 мэргэжэлтые жэл бүхэ[...] бэлдэхэ гэжэ зорооба. Мү[...] үедэ Японда 20 мянган фер[...] тоологдоно. Могоолзой, эз[...] хэлтэгэнэ, лосось, карп бо[...] бусад түрэлэй загаhад [...] фермануудтэ үсхэбэрилэгдэ[...] юм.

Промышленностьда хэрэгэл[...] hэн уhа ба элдэб хаядаhа [...] сөөрэмүүд руу ямаршье хи[...] тагүйгөөр хаянhаа ферм[...] нүүдтэ халдабарита үбшэн [...] жэрэн дэлгэрhэн байна гэ[...] Японой загаhа үсхэбэрил[...] управлени тоолоно.

АЛТА БЭДЭРНЭ...

ДЖОН Граттанай хүтэлб[...] доро «Эйкерон» гэжэ бэдэр[...] гын багахан судна Шэнэ Зел[...] диин Данидин гэжэ порто[...] гараба. Капитанhаа гадна, [...] рогудай уялгануудые дүүр[...] дэг 4 аквалангист эндэ ба[...] Энэ багта шэнгэhэн «Генер[...] Грант» гэжэ американ бар[...] бэдэрэн олохоор тус судна Ш[...] нэ Зеландиhаа зүүн-урдуур[...] Окленд гэжэ булэг арал[...] тээшэ шэглэн гараба.

...1866 оной май hара, «Ге[...] рал Грант» Мельбурнhээ Ло[...] дон ошохоёо гараа hэн. Су[...] ным ашаанай деклараци [...] иигэжэ бэшэгдэбэ: «740 кил[...] грамм алтан»... Мүнөө Но[...] далайн ёорто «хадагалагда[...] байhан» энэ ашаа 20 милли[...] фунт стерлингээр сэгнэгдэ[...] Энэ барк Окленд аралнууд [...] дар хангил хабсагайнууд[...] хоолондуур орожо, шулуу му[...] гөөд, шэнгэшэнэн байгаа. Су[...] ным командын 83 хүнэй оро[...] доол арбанинь амиды мэд[...] үлөө hэн. Айхабтар ехэ си[...] алтан эгээл энэ багта байhа[...] байха гэжэ эдэнэр хөөрэбэ.

Тэрэ гэhэнhээ хойшо «Ге[...] рал Грантын» алтан тухай д[...] мог бүхы дэлхэй дээгүүр тар[...] hаар байгаа.

Энэ үеhөө хойшо олон ху[...] шэнгэhэн баркые бэдэрээ hэ[...] 16 экспедици бэдэрэлгэ хэбэ[...] урагшагүйдөө бэлэй. 29 ак[...] лангист, водолаз алтанай хо[...] ноhоо шунахайран, ами наhа[...] алдаhан байха юм. Сэхыень х[...] дэхэдэ, судныш хэлтэрхэйнү[...] олдобо. Тэд ондоо юумэн ба[...] хагүй.

19-дэхи экспедици [...] гараба...

ГАН ГАСУУРhАА УЛАМЖАЛАН...

ЭФИОПИИН хэдэ хэд[...] районуудаар ехэ ган гасуур б[...] лохо, ан амитад тэжээл хоо[...] гүй дээрэhээ таd ондоо байда[...] да дадан таараха баатай боло[...] hэн. Бабуин түрэлэй hүрэг hа[...] магшад урдандаа хотон ай[...] нуудта дүтэлдэгшьегүй байhа[...] hаа, харин мүнөө теф түрэл[...] просын тарялангда ходо оро[...] туйбэдэг, мүн тэжээмэл шубу[...] дые, хурьгадые, гэрэй буса[...] амитадые абажа ошодог байна.

Эфиопиин информационно агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, hаяхан иимэ түрэлэй hармаг[...] шад хүндэ добтолбо. Урга[...] гээр туйбэhэн hармагшады[...] урганхагэ зэхынь ошохо ha[...] баанда hүрэг hармагшад Ва[...] легэ провинциин Бай-Бен[...] тосхондо орожо, нялха, үхибү[...] абаад ябашаhан ушар үзэгдэб.

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда. «Ленинскэ ёhоор ажаллаха» — түрүү бэшэг «КПСС-эй XXV съездые угтуулан» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаhанда тематическа, арадай хиналтада зорюулагдана.

Гурбадахи хуудаhанда. «Болбосоролой туршалга» — Э. Улановай статья. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаhанда. Спортын hонин. Нютаг нютагай hонин. Соносхолнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05 — «1975 оной литература, искусствын ба архитектурын СССР-эй гүрэнэй шангай лауреадууд». 10.20 — Н. А. Римский-Корсаков. Фортепианын оркестртэй суг наадаха концерт. 10.35 — «Партиин түсэб — арадай хэрэг». 11.05 — «В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ библиотекэ Москва хотодо». 12.00 — Шэнэ hонин. 12.10 — Ород арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 12.40 — 12.50 — Забhарлалга. 12.50 — «Отзовитесь, горнисты!». 13.35 — «Зураг бүридэнь — наран». 13.50 — Совет поэдүүдэй шүлэгүүд (үнгэтэ). 14.10 — «Мүнөө сагай эрдэм наука» (үнгэтэ). 14.40 — «Почтовый роман» — уран hайханай фильм (2-дохи сери, үнгэтэ). 15.50 — «1975 оной литература, искусствын, ба архитектурын СССР-эй гүрэнэй шангай лауреадууд». 16.05 — Н. А. Римский-Корсаков. «Фортепианын оркестртэй суг наадаха концерт». 16.20 — «Партиин түсэб — арадай хэрэг». 16.50 — «Человек с ружьем» — уран hайханай фильм. 18.20 — 18.30 — Забhарлалга. 18.30 — «Время».

Улаан-Үдэ. 19.00 — «Зохёохы түсэбүүд» гэжэ циклhээ. 19.20 — Шэнэ hонин.

«Орбита». 19.30 — «Почтовый роман» — уран hайханай фильм (2-дохи сери, үнгэтэ). 20.10 — Концерт (үнгэтэ). 21.00 — Шэнэ hонин. 21.15 — «Партиин түсэб — арадай хэрэг». 21.45 — «Человек с ружьем» — уран hайханай фильм. 23.20 — 23.30 — Забhарлалга. 23.30 — «Мүнөө сагай эрдэм наука». 24.00 — «Время».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 19.00 — «Мүнөө сагай эрдэм наука» (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 19.30 — «Танай бэшэгүүдээр». 19.55 — «Хүгжэмтэ уулзалга». 20.30 — Телевизионно hонин.

Телефон телеграф радио ХИЛЫН СААНАhАА

ВАРШАВА

НИИТЫНГЭЭ УГ ЗОРИЛГЫН АША ТУhАДА

ТАСС

Польшын Нэгэдэмэл тарашанай партиин VII съезд январиин 19-дэ эндэ нээгдэбэ. ПОРП-ын VII съезд дээрэ баталагдан абтаhан оронойо социально-экономическа талаарнь хүгжөөхэ программа бэелүүлхэ зорилгонуудые съезд хараалха байна.

ОКП-гэй Гол комитедэй түрүүлэгшэ С. Гуцва тоосоото элидхэл хэхэдээ, Польшын хүдөө нютагуудай социально-экономическа дэбжэлтые саашадань хангаха гээшэ Польшын хүдөө ажахын хүгжэлтын шухала зорилго болоно гэжэ тэмдэглээ. ПОРП-ын VII съезд дээрэ баталагдан абтаhан програмые ОКП баримталан, тэрэнийе бэелүүлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадана гэжэ С. Гуцва мэдүүлбэ.

ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герек съездын делегадуудай урда үгэ хэлэбэ.

ОКП-тэй хамта бэелүүлдэг ПОРП-ын хүдөө ажахын политикые бүхы ажалшад бүри мүнгэн дэмжэдэг юм гээд тэрэ хэлээ. Иигэжэ хүдөө ажахын үйлэдбэри хурдан түргөөр хүгжөөгдэн, ажалшадай байдал hайжаруулагдаhа. Тарялашадай шэн габьлатэ ажалай ашаар оронойн хүдөө ажахы табан жэлэйгээ түсэбэй даабаринуудые дүүргэhэн байна. ПОРП-ын VII съезд дээрэ абтаhан социально-экономическа хэрэг шэглэл оронойн арад зоной байдалые hайжаруулхаhаа гадна, уласхоорондын оронойн байдалда тэрэнэй нэрэ хүндые дээшэлүүлхэ гэhэн зорилготой юм. Арадай ажахын бүхы hалбаринууд, илангаяа хүдөө ажахы ажалай үндэр бүтээсэ туйлаха ёhотой. Манай орон энэ зорилгоо бэелүүлхын тула бүхы арга боломжотой гэжэ тоолоноб. Манай бүхы үүсхэл эдэбхи гүрэнэймнай, засаг түрымнай үндэhэ hуури болохо хүдэлмэришэн, тарялашадай холбооe саашадань бэхижүүлхэ ёhотой гэжэ Э. Герек тэмдэглээ. Хүгжэнги социалис общество байгуулха үедөө тэрэнийе али бүхы талаhаань хүгжөөжэ, шэнэ удха оруулха ёhотойбди гэжэ тэрэ хэлээ.

БУЭНОС-АЙРЕС

АРГЕНТИНЭДЭХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Тон харюус этигээдүүдэй ба фашис эмхинүүдэй үүлхэhэн мүрдэлгэ хюдалгын долгин Аргентинэдэ дахинаа hүжэрбэ.

hүүлэй неделиин туршада соо гансахан Кордова гэжэ провинцида 20 хүн, тэрэ тоодо Аргентиныш Компартиин ЦК-гай гэшүүн Альберто Кафаратти, мүн Вилья-Консепсьон хотодо (Санта-Фе провинци) — 3 хүн хюдуургдаhан байна.

«Коммунис ёho гуримда харша Аргентиныш альянс» гэдэг фашис эмхи ниислэл хотодохи «Эстрельяс» гэдэг театр соо бомбо тэhэлээ. Тэрэнhээ шалтагаалан, нэгэ хүн үхэhэн, хэдэн хүн шархатаhан байна.

Гансахан январиин түрүүшын үдэрнүүдэй туршада политическа зорилгоор 20 хүн, 1974 оной июльhээ хойшо — мянга гаран хүн алуулаа.

Мүрдэлгэ хюдалга буруушааhан хүдэлөөн тус оронойн үргэн олонитын дунда ехээр дэлгэржэ байнхай. Иимэ мүрдэлгэ хюдалгые Компарти, Национальна конгрессэй сенат, радикалнууд, социалистнууд, христиан демократууд эрид буруушаана. Мүрдэлгэ хюдалга буруушаалгын тэмдэг болохо забастовкэнууд оронойн хэдэ хэдэн районуудта үнгэргэгдөө.

БОНН

БОЛОХОТОЙ ҮРЭ ДҮНГҮҮД

ТАСС

Советскэ Союзай ба ФРГ-гэй парламентнууд хоорондын түрүүшын хуралдаан эндэ болож, уласхоорондын шахардуу байдал саашадань hуларуулха, Советскэ Союз ФРГ хоёрой хоорондын харилсаае хүгжөөхэ асуудалнуудые [illegible] хэлсээд тараба.

Хуралдаанай дүнгүүдтэ зорюулагдаhан пресс-конференци Бонндо болоо. СССР-эй Парламентын бүлэгэй делегациин толгойлогшо, СССР-эй Парламентын бүлэгэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй Союзай Соведэй түрүүлэгшэ А. П. Шитиков Баруун Германиин ба гадаадын журналистнуудай урда үгэ хэлэхэдээ, Совет ба Баруун Германиин парламентаринарай хуралдаанай үрэ дүнгүүдые үндэрөөр сэгнэбэ. Энэ хуралдаанай зарлагдаhан ушар, тэрэ шэлэн эндэ хэлсэгдээшэ темые hунган абаhан ябадал уласхоорондын харилсаандахи ехэ хубилалтануудые, тус түбиин арадуудай аюулгүй байдалыень найдамтай, бата бэхи болгоhон хубилалтануудые элирхэйлнэ гэбэ.

Советскэ Союзтай парламентын талаар холбоо барисаа бэелүүлхэ, ФРГ-гэй Бундестагай бүлэгэй түрүүлэгшэ В. Мертес иигэжэ тэмдэглээ: совет ба баруун германиин парламентаринарай уулзалга амжалтатайгаар дүүрэбэ. ФРГ-гэй ба СССР-эй хоорондын харилсаа холбооe улам үргэдхэхэ, бэхижүүлхын тула шухала шэнэ арга бии болгоhон парламентнуудай холбоо харилсаанай шухала удха шанартайе энэ хуралдаан дахинаа лаблан баталаа.

ЛУАНДА

Анголодохи интервентнүүд сухарижа байна

ТАСС

Анголын Арадай Республикын Национальна армиин частьнуудай сохилто доро гэдэргээ сухарижа байгаа ФНЛА-гай, үнмөөшэдэй ба хүлhэншэдэй отрядууд хойто фронтын элдэб участогуудhаа Заирай хилэ тээшэ зугадажа байнхай. ФНЛА-гай удамарша Холден Роберт гэдэг дундаа хёмороотой болоhон отрядаа орхижо, Киншасу (Заир) тээшэ ошохоор ниидээ юм ха.

Луандын радиогой мэдээсэhэнэй ёhоор, ФНЛА-е дэмжэдэг Заирай зэбсэгтэ хүсэнүүд Арадай армиин добтолгые hаатуулха, сухарижа байгаа сэрэгүүдэй Заиртахи баазануудтаа ошохо арга олгохын тула байлдаануудта авиаци хэрэглэнэ. Заирай истребительнүүд бомбардировщигууд Тейшейра-ди-Соза хотын түмэр замай узелда добтолhон байна. Энэ бомбодолгоhоо уламжалан, зургаан хүн үхөө, табан хүн шархатаа.

Анголодохи хёмороондо хамааралгаяа ямар нэгэн аргаар далдалха, зүбтүүлхын тула, Тейшейра-ди-Соза хотын оршондохи Заирай хилэ шадарай Дилоло тосхоние «дайсан бомбодоо» гэhэн худал үгэ хүүр Киншаса тараahан байна.

ЛИССАБОН

Революционно туйлалтануудаа хамгаалхын түлөө

ТАСС

Португалида эрхэ сүлөөтэй, демократиин, национальна бэеэ даahан байдалай ба социализмын түлөө тэмсэлээ үргэлжэлүүлхэ эрхэ байдал бии байhаар гэжэ Португалиин Коммунис партиин Генеральна секретарь Алваро Куньял Лиссабон шадарай багахан хотонуудай нэгэндэ үнгэрэгдэhэн митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Португалиин революциин хүшэр бэрхэтэй байдалда хүгжэжэ байгаашье hаань, саашадаа амжалта туйлаха гээд эхигэн найданабди.

Орон дотор фашис захиргаание hэргээхэ гэhэн харата муухай ябуулгануud лайсуулан сарагдаагүй гэжэ ПКП-гэй Генеральна секретарь hэргылбэ. hүүлэй үедэ харюус хүсэнүүд улам ехэ аюул тохёолдуулна.

ТОБШОХОНООР

△ **ШАРГА.** Швециин Хаммарстранд хотодо шаргаар урилдалгаар Европын түрүү hуури эзэлхын түлөө эхилhэн мүрысөөн дүүрэбэ. Эндэ Совет оронойн түлөөлэгшэд эрхим амжалта туйлаа. Жэшээнь, Ригын 19 наhатай спортсменка Вера Зозуля гэгшэ бултанhаа шадамар бэрхээр хүндэ гаталууртай зүргэ дабажа гарахадаа Европын чемпионкын нэрэ солодо хүртэжэ, алтан медальтай нютагаа бусаба. Хоёроороо hуугаад hолжорогшодой дундаhаа Дайнис Бремзе, Айгарс Крикис (Ригэ) гэгшэд бронзо медальда хүртөө. Эрэшүүлэй дундаhаа дэлхэйн чемпион, ГДР-эй түлөөлэгшэ Вольрам Идлер гэгшэ дахинаа эрхимлээ.

△ **БҮМБЭГЭТЭЙ ХОККЕЙ.** Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр оронойн түрүү hуури эзэлхын түлөө эхилhэн мүрысөөнэй ээлжээтэ уулзалганууд болобо. Эндэ Ульяновскын «Волга», Свердловскын СКА—3:2, Алма-Атын «Динамо» — Красноярскын «Енисей» — 13:1, Красногорскын «Зоркий» — Кемеровэй «Кузбасс» — 9:6, Горькиин «Старт» — Архангельскиин «Водник» — 5:3 тоотойгоор шүүhэн байна.

△ **ЕЛҮҮР ДЭЭРЭ** мотоциклаар урилдалгаар арбадахяа үнгэргэгдэhэн заншалта мүрысөөндэ Ленинградай суглуулагдамал командa Москвагай спортсменүүдые 62:45 тоотойгоор шүүжэ гараба. Өөр хоорондоо түрүү hуури эзэлхын түлөө үнгэрhэн урилдаанда Ленинградай Владимир Смирнов бүхы табан зайнуудаа хурдан солбоноор гаталба.

△ **КОНЬКИ.** Голландида конькигаар үнгэргэгдэhэн урилдаанда Совет оронойн спортсменкэнүүд талмайн ээздые 195:117 тоотойгоор шүүhэн байба. Манай оронойн эхэнэрнүүд бүхы зайнуудта түрүүлhэн байна. Жэшээнь, 1000 метрэй зайе Киевэй түлөөлэгшэ Татьяна Шелехова нэгэ минута 31,38 секунда соо гаталhан байгаа. Харин гурба мянган метрэй зайда урилдагшадай дундаhаа СССР-эй түлөөлэгшэд Степанская, Шелехова, Анкудимова гэгшэд бусадhаа хурдан байжа, түрүүшын гурбан hуури эзэлээ. Мүн 500 метрэй зайда үнгэргэгдэhэн урилдаанда Анкудимова эрхимлээ. Тэрэ зайгаа 45,0 секунда соо гаталhан.

Норвеги, СССР-эй суглуулагдамал командын эрэшүүлэй дунда конькигаар үнгэргэгдэhэн заншалта урилдаан дүүрэбэ. Эндэ талмайн ээзд 204,5:251,5 тоотойгоор шүүhэн байба.

△ **ФУТБОЛ.** «Неделиин» шанда хүртэхын түлөө Москва хотодо үнгэргэгдэхэ уласхоорондын түгэсхэлэй наадаанда Ворошиловградай «Заря» командa хабаадалсаха эрхэ олобо. Эдэнэр Киевэй бүлэгтэ оруулагдаhан командануудтай наадахадаа эрхимлэhэн байгаа.

△ **ЭДИР ХУБУУД.** басагадай дунда шатараар СССР-эй түрүү hуури эзэлхын түлөө Тбилиси хотодо эхилhэн наадан дүүрэбэ. Басагад соохоо уласхоорондын мастер, дэлхэйн эгээл залуу шатаршан Майя Чибурданидзе гэгшэ абажа боломоор юhэнhөө найман очкотойгоор түрүүлбэ. Эрхимлэгшэhээ хахад очкогоор гээгдэhэн мастерта кандидат Раиса Ивельсон хоёрдохи, үнгэрэгшэ жэлдэ оронойн чемпион болоhон Наталья Ручьева (Москва) 6,5 очкотойгоор гурбадахи hуури эзэлhэн байна.

Эдир хүбүүдэй дундаhаа Бакугай 12-той, мастерта кандидат Гарик Каспаров, Грузиин чемпион, мастерта кандидат Зураб Стуруа гэгшэд тус тустаа 7—7 очкотойгоор түрүүшын хоёр hуури эзэлбэ.

(ТАСС).

САhАН УБАРИЛ

Республика доторнай сэ[...] мэжэ, бүрхэжэ байха. Зари[...] нютагуудта саhан орохо. Б[...] руун тээhээ hулахаhаар ha[...] хилха. Температура 20—25 градус, хойто ба Хориин а[...] магуудта — 28—33, Зэды[...], Хяагтын аймагуудаар, Б[...] галай урда нютагуудаар — 15—20, Улаан-Үдэдэ hүни[...] дөө 28—30, үдэртөө 20—22 градус хүйтэн болохо.

Редакторай орлогшо **М. Н. НИМАЕВ.**

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35, телефоны: приемная — 2-54-93, секретариат — 2-66-77, общественная приёмная — 2-56-62.